

**Driemaandelijks tijdschrift
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPTEMBER 1988 – JAARGANG XIX – AFLEVERING 3

Afgiftekantoor 9850 Nevele

Bij de kaffoto:

Lange Munt Nevele. Het huis vooraan rechts heeft twee woningen. Het verste is Delhaize en Co met het uithangbord „In den goeden hoop”. Het dichtste is de schrijnwerkerij 't Kindt. In de stallen achter dit huis had de eerste filmvoorstelling plaats. (Fragment van een prentkaart uit het fotoarchief Rietgaverstede, Nevele.)

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPTEMBER 1988 – JAARGANG XIX – AFLEVERING 3

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 Nevele -Merendree

Het tijdschrift „HET LAND VAN NEVELE” is een driemaandelijks uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w.

Redactieraad: J. LUYSSAERT- voorzitter
A. STROBBE
J. VAN DE CASTEELE

Redactieadres: J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 NEVELE - Merendree

Voor verdere informatie in verband met de opgenomen artikels en bijdragen voor het tijdschrift, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.

Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen eraan deelnemen.

Zijn werkgebied wordt gevormd door volgende deelgemeenten:

Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Marens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.

De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling in verband met de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w. dient te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Heistestraat 45, 9840 NEVELE.

– **Abonnement en lidmaatschap:** 450,-fr. per jaar.
vanaf 1.000,-fr. per jaar
steunend lid.

te storten op rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
„Het Land van Nevele” v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 NEVELE

– **Losse nummers:** voor zover voorradig.
– **Opzegging abonnement:** vóór 1 december.
– **Overname van teksten:** toegestaan mits bronvermelding.

Lay-out: P. D'Hoker.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

A. MARTENS
GENEALOGISCHE ONTLEDING
VAN DE BUNDELS
STATEN VAN GOED
VAN DE HEERLIJKHEID
HANSBEKE
MET

INDEX VAN DE FAMILIENAMEN

De lang verwachte „Staten van Goed van Hansbeke” zijn verschenen. Albert Martens, de onvermoeibare familievorser, heeft tijdens zijn jarenlange opzoekingen naar de familie Martens nauwkeurig de belangrijkste familiekundige gegevens uit de staten van goed van Hansbeke genoteerd. Deze Staten van Goed worden uitgegeven door de heemkundige kring „Het Land van Nevele”.

U kunt nu een exemplaar bestellen door 350 fr. te storten op rekening 290-7431460-20 van Het Land van Nevele, Beentjesstraat 24, 9850 Nevele, met vermelding „Hansbeke”. Het werk wordt slechts in een beperkt aantal exemplaren gedrukt!

Aangezien er zich op het grondgebied van Hansbeke enclaves van de heerlijkheden van Vinderhoute en Merendree, van Zomergem, van Nevele en van Bellem uitstrekten, zullen familievorsers met voorouders te Hansbeke best ook onder deze heerlijkheden speuren.

Ook de heerlijkheid van Hansbeke bezat enclaves in Sint-Martens-Lerne, Sint-Maria-Lerne, Deurle, Waregem, Bachte, Deinze, Meigem, Aarsele, Kanegem en Ruiselede.

In de bundels van de staten van goed van deze heerlijkheid zijn dan ook verscheidene staten van inwoners van vooral Sint-Martens Lerne en Bachte te vinden.

HET FILMGEBEUREN TE NEVELE

Een korte schets

Het begon in 1833. Professor Plateau uit Brussel en de Oostenrijker Stamfer vonden het „levensrad” uit. Dit rad was een trommel waarin op gelijke afstand spleten aangebracht werden. Binnen in die trommel hechtte men tekeningen vast.

Door het ronddraaien zag men door de spleten paarden lopen of kinderen spelen naar gelang van de tekeningen die waren aangebracht in de trommel. De Oostenrijkse generaal Von Uchatius vond in 1853 een toestel uit waarmee getekende beelden konden geprojecteerd worden. In 1872 slaagde de Amerikaan Nuybridge erin een serie foto's te maken met 16 naast elkaar geplaatste toestellen die hij één na één afdruckte. Zo ontstond de eerste reeks bewegende beelden van een paardenloopwedstrijd.

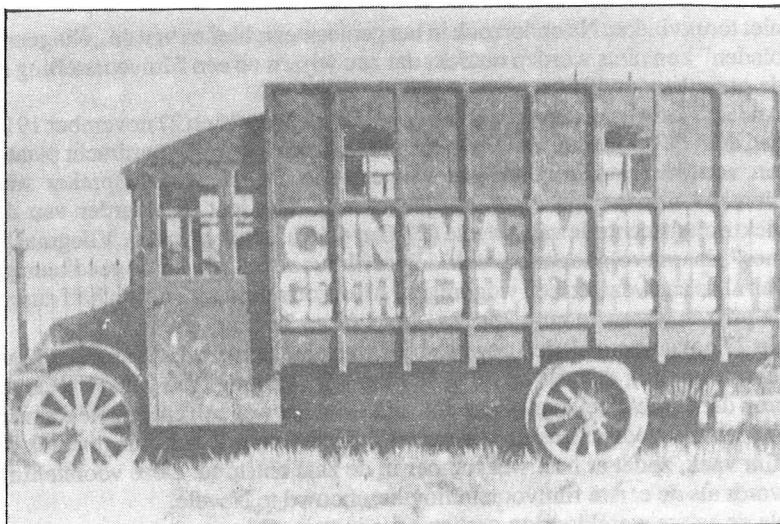
In 1893 bracht de uitvinder Edison de „cinetoscoop” in de handel waarvoor George Eastman, grondlegger van Kodak, de film vervaardigde. Deze film was 35 mm breed en langs de beide zijden geperforeerd. Het materiaal was celluloid. Het beeld zelf was 24 bij 18 mm en per seconde gingen 16 beeldjes door het beeldvenster.

Het toestel van Edison was echter maar een kijkkastje voor één persoon. De Franse gebroeders Antoine en Louis Lumière koppelden het kijkkastje van Edison aan een projectielantaarn, een apparaat dat reeds een paar eeuwen oud was. Eens deze beide toestellen met elkander verbonden waren, was de cinema geboren. Op 28 december 1895 werd de eerste film vertoond in een zaaltje gelegen langs de Boulevard des Capucines te Parijs. Hiervoor waren 30 kijkers opgekomen, maar na 2 dagen was de zaal dagelijks volzet met 120 personen. Het werd dus een succes. Weldra rezen de bioscopen als paddestoelen uit de grond en ze waren in iedere grote stad te vinden. Heden heeft de bioscoop „normaalfilm” nog dezelfde breedte en ook de perforatie is vrijwel dezelfde gebleven.

Maar omwille van de eisen van het geluid draait men 24 beelden per seconde. In 1923 lanceerde Kodak de 16 mm smalfilm en te Parijs bracht Pathé zijn 9,5 mm op de markt. Het was opnieuw Kodak dat in 1932 een 8 mm film uitbracht. In de bioscoopzalen draait men heden de 35 mm film, terwijl kleinere zalen de 16 mm gebruiken. De amateurcineasten gebruiken de 16 of de 8 mm film (1).

De eerste film te Nevele

Wanneer voor de eerste maal een film vertoond werd te Nevele konden we

Oude legerauto van de familie Braeckeveeld.
Door de zijopeningen werden de films geprojecteerd.
(Foto Oud Ruiselede.)

Laatste toegangkaartje van Cinema Novy 1974.
(Documentatie museum Rietgaverstede, Nevele.)

niet terugvinden. Na onderzoek in het gemeentearchief en van de „vliegende bladen” kon niets worden ontdekt dat zou wijzen op een filmvoorstelling in de periode vóór 1914.

Anders wordt het gedurende de oorlog. Namelijk op 26 en 27 november 1916 had er in de bovenzaal van het gemeentehuis een leerrijke voordracht plaats, ten voordele van onze krijgsgevangenen in Duitsland. De spreker was niemand minder dan ingenieur De Clercq van Gent, bestuurder van de elektriciteitscentrale van Nevele (2). Om 4.30 u. sprak hij over „Vliegmachines”, daarna volgde een aantrekkelijke filmvoorstelling, die de goedkeuring van al de aanwezigen zou wegdragen. Alles zou minstens 2 uur en half duren, de prijzen waren 1e rang 2fr., 2e rang 1 fr. en 3e rang 0,50 fr.

Op 27 november volgden nog twee filmvertoningen, om 4.30 uur en te 6 uur (kerktorentijd), de prijs bedroeg 1e rang 1 fr., 2e rang 0,50 fr. Men rekende erop dat er grote belangstelling zou zijn want het was een enige gelegenheid om een filmvoorstelling bij te wonen (3). Gedurende de vertoningen brak de film vaak, zodat er heel wat rumoer in de zaal ontstond. Deze voorstelling wordt als de eerste filmvoorstelling beschouwd te Nevele.

Na de eerste wereldoorlog verliep alles in versneld tempo.

Vanaf 1923 en tot 1929 bezocht in de herfst de rondreizende cinema, uitgebaat door de familie Braeckevelt uit Ruiselede, Nevele.

De uitbater had een oude legerauto aangekocht met houten laadbak. In de zijwand waren er luiken aangebracht en achter de openingen stond het projectietoetsel. Bij de vrachtauto hoorde ook een woonwagen waarin het gezin verbleef. Op een bepaalde dag kwam „cinema moderne Braeckevelt” aan in de Blasiusdriesstraat.

Tegen de zijgevel van het huis van Albin D'Hooge werd het projectiescherm opgesteld, een 10- tal zitbanken stonde ervoor en vanuit de auto draaide men de film. Na 3 avonden kwam de uitbater naar Nevele-Markt. De woonwagen werd langs de linden geplaatst, daartegen kwam het scherm, de zitbanken werden opgesteld en het spetakel begon. De vertoning kreeg de naam van „cinema in openlucht”. Toegangsprijs voor volwassenen 0,50 fr., kinderen 0,25 fr. Bij de uitbater kon de schooljeugd oude, beschadigde stukken film kopen aan 0,25 fr. de meter. Deze delen zeer brandbare nitraatfilm maken nu deel uit van mijn filmverzameling, die bestaat uit Gevaert-, Pathé-, Kodak- en Eastmanfilmen. Na een zestal vertoningen, waarbij men kennis maakte met Tom-Mix de cowboy, met Charly Chaplin en nog andere beroemdheden van de film, vertrok Braeckevelt naar andere oorden. Zijn „vliegende bladen” werden gedrukt in de Nevelse drukkerij J. Tyberghein - Ernelsteen, die toen gevestigd was in de Kernemelkstraat, juist naast de herberg „In den Karper” bij Mietje Dappers. Op het programma stond er gewoonlijk een oorlogsfilm „Op 2 stappen van de Duitsers”, Westernfilms met Tom Mix,

Op twee stappen van de Duitschers

1. DE INFANTERIE.
2. DE ARTILLERIE.
3. DE MARINE.

2. RIO-JIM houdt woord.
3. De Wintersporten in Zweden.
4. Twee hedendaagsche gebeurtenissen
5. DEDÉ op de hoeve (komiek).

PRIJZEN DER PLAATSEN :

1e Rang 3 fr. 2e Rang 2 fr. Kinderen, halve prijs

Druckkerij J. Tyberghein - Erelsteen

Vliegend blad uitgegeven door de familie Braeckevel, en gedrukt te
Nevele door drukker J. Tyberghein - Erelsteen.
(Documentatie museum Rietgaverstede, Nevele.)

een Rio - Jim, een over „De wintersporten in Zweden”, gevolgd door een klucht met „Dédé” (4). De cinema in open lucht zou weldra gevolgd worden door een vaste bioscoopzaal, zo was het ten minste bedoeld.

Op 9 mei en 12 mei 1928 richtte aan het gemeentebestuur van Nevele de heer Camiel Grimminck, meestergast wonende in de Contributiestraat 7 te Gent, een verzoek aan het gemeentebestuur van Nevele of hij er een cinema mocht oprichten in de bijgebouwen van de woning van de weduwe van Adolf Dobbels, Langemunt Sectie C, nr. 547.

Na een onderzoek „commodo en incommodo” waren de eisen van de omwonenden, van het gemeentebestuur en van de provinciediensten zo hoog dat de aanvrager op 5 oktober 1928 van zijn vraag afzag (5).

Vanaf 1931 tot 1937 kwam jaarlijks de reizende cinema - variété „Snauwaert” naar Nevele. Op de markt werd een rechthoekige tent opgebouwd met houten wanden, en afgedekt met een zeildoek. Er waren houten zitbanken voor ongeveer 80 personen.

Jaarlijks verbleef cinema Snauwaert te Nevele voor een drietal weken. Men „speelde” op zater-, zon- en maandag. De vertoning begon met een variéténummer „De twee wezen” dat jaar na jaar op het programma stond, na de pauze draaide men filmen. Ten minste een vertoning op drie werd afgebroken..Dit gebeurde meestal zo. Wanneer men de film draaide, toog vader Snauwaert naar de herberg „Oud Gemeentehuis”, op de Markt bij August Bettens. Gedurende de vertoning brak plots de film. De aanwezigen begonnen te roepen en te fluiten, op dit lawaai kwam Snauwaert de tent binnengestrompeld al roepende: „Ge meugt allemale naar huis gaan, den boel es kapot. Morgend es er nog een vertoning”. Daarop konden de kijkers, kwaad, de tent verlaten. Telkens liet iets het afweten. Was het niet de film die brak, dan was het de booglamp of koolspitslamp van het projectieapparaat die begaf. Elke film werd aangekondigd als bestaande uit 3, 4 of 5 delen. Deze delen waren in feite filmspoelen. Aangezien de uitbater maar over één projectieapparaat beschikte, moest na elke spoel de vertoning onderbroken worden om een nieuwe spoel op te zetten.

Hoe meer delen, hoe interessanter de film was en hoe hoger het aantal aanwezigen (6).

Nieuwe poging

In de Langemunt nr. 17 woonde op eind van de twintiger jaren een „ingenieur in de electriek” August Vlymix, gehuwd met Colette De Simpelaere. August plaatste leidingen in de Nevelse woningen en verkocht in zijn winkel elektrische lampen, zijn echtgenote verkocht jenever en wijn. In 1935 besloot

Gemeente Nevele

HIER CINEMA «DERBY» !

Het is om aan haar geachte bezoekers kenbaar te maken dat er voor deze week gezorgd is voor een uitgelezen programma :

Voor Zaterdag, Zondag en Maandag avond telkens om 7 uur, Zondag namiddag om 3 u. stipt

LES LUMIÈRES DE PARIS

DE LICHTEN VAN PARIJS

Groote Vette-film met de beroemde

Tino Rossi film met Zang, Balletten en Dans. — Het is TINO ROSSI zijn beroemdste film welke hij gemaakt heeft, hij heeft er overal de grootste successen mede behaald, en de grootste prijzen. Die graag Tino Rossi hoort zingen komt hier in Cinema DERBY, te Nevele.

Journal

Met de laatste gebeurtenissen en een bijfilm

Wie zich derbij wil ve maken kome naar Cinema Derby

De zaal is ver warmd. Plaats voor Velo's kosteloos

Paul Ceuninck & Zonen

Bericht van Cinema Derby verschenen
in het gemeentebld Nevele 6 januari 1946.
(Documentatie museum Rietgaverstede, Nevele.)

de man een poging te wagen tot het oprichten van een „cinema”. Hij kreeg een aanloopperiode van een maand, de zaal was gelegen in de gebouwen van Alfons De Ketelaere, Langemunt nr. 21. De vorige bewoonster was weduwe Dobbels, die de ruimte toezegde aan Camiel Grimminck (7). Vroeger was het een schrijnwerkerij van 't Kindt en vroeger had Louis Buysse er ameldonk gemaakt (8). Al de bijgebouwen waren afkomstig van het verdwenen klooster van de zusters Penitenten (9).

August Vlymix vertoonde 4 zaterdagen en 4 zondagen een film. Hier heb ik als kind de eerste maal een postkoets zien overvallen, natuurlijk op het witte doek! Na de aanloopperiode staakte hij de vertoningen want de baten wogen niet op tegen de uitgaven. Dit betekende meteen het einde van de cinema te Nevele.

Cinema Derby

Filmvertoningen zouden te Nevele toch in trek blijven. In de wintermaanden van 1935 tot 1940 kwam de Gentenaar Paul Ceuninck en Zonen met een grote rechthoekige cinematent naar de Markt te Nevele. De zijwanden waren in hout, het dak bestond uit gegolfde zinkplaten. Gedurende drie wintermaanden per jaar bleef cinema Derby op de markt staan. De tent was met gasbranders verwarmd en bezoekers konden gratis hun fietsen stallen. Daar deze cinema werkte met twee projectiestoestellen werden de filmspoelen de een na de andere afgerold zodat men zich in een stadsbioscoop waande. Het waren stomme filmen maar toch al op 35 mm formaat, met scherpe en mooie beelden. Rond Pasen verdween Paul Ceuninck en trok gedurende de zomermaanden naar de kermissen met een grote schommel. Maar telkens in november kwam hij terug naar zijn vaste plaats op Nevele-Markt om er te overwinteren. Deze traditie werd jammer afgebroken in mei 1940, toen de tweede wereldoorlog uitbrak die vele plannen in de war bracht (10).

Gedurende de oorlogsjaren waren er geen filmvoorstellingen te Nevele, dit veranderde na 8 september 1944. Nevele kreeg Engelse en Canadese soldaten op kwartier. Deze troepen hadden hun eigen soldatenbioscoop mee. Langs het kanaal, dicht bij Nevele - brug stond een veevoedermagazijn van Omer De Keyzer. De bovenverdieping stond leeg en gedurende de oorlogsjaren gaf de opnieuw opgerichte toneelbond „Uit eigen kracht” hier zijn voorstellingen. De promotor hiervan was de dienstdoende burgemeester Dr. J. Wannyn met de onderwijzers Julien De Cloet en Cyriel De Pestel. Nu deze ruimte werd ingenomen door de soldatenbioscoop, werd er op zaterdag-, zondag- en woensdagavond een vertoning gegeven van oorlogsfilms en journalen op 16 mm film. De inwoners van Nevele konden gratis dit

GEMEENTE NEVELE.

TEN VOORDEELE DER NEVELSCHE KRIJGSGEVANGENEN IN DUITSCHLAND.

Geachte Medeburgers,

ZONDAG EERSTKOMENDE 26^e DEZER, zal de heer Ingenieur DE CLERCO, van Gent, bestuurder onzer electrische centrale, om 4.30 uur, op de groote bovenzaal van het stadhuis een LEERRIJKE VOORDRACHT geven, ten voordeele onzer krijgsgevangen broeders in Duitschland.

De geleerde spreker zal handelen over «VLIEGMACHINES»: een allerboeiendst onderwerp, dat door eenieder gretig zal aanhoord worden.

Na de voordracht zal een aantrekkelijke cinema-voorstelling gehouden worden, die de goedkeuring van al de aanwezigen zal wegdragen.

Deze zitting zal minstens twee uren en half duren.

PRIJZEN DER PLAATSEN:

1^e rang 2,00 fr. 2^e rang 1,00 fr. 3^e rang 0,50 fr.

's Arderendaags, dus op MAANDAG 27^e DEZER zullen nog TWEE cinema-vertooningen gegeven worden, beide met gansch nieuwe programma's, de eerste om 4.30 uur, de tweede om 6 uur (kerktoren).

PRIJZEN DER PLAATSEN

1^e rang 1,00 fr. 2^e rang 0,50 fr.

Opzen het aanspreekend doel dat met deze zittingen beoogd wordt, gezind tot de belangrijheid en het belang dat de te hoorden voordrachten, vertrouwen wij somm. de goede wils van u. Gedeeltelijk deze gansch beklindere onderneming steunen zal u. dat * * * * * gewensd worden voor **BEIDE** vertooningen.

Geachte Medeburgers, gedenkt onze Krijgsgevangen broeders en toont U. * * * * *

Vliegend blad in Nevele verspreid in 1916, met aankondiging
van een filmvoorstelling.

(Documentatie museum Rietgaverstede Nevele.)

filmgebeuren bijwonen, wat ook vaak gebeurde. Na 5 mei 1945 verdween met de laatste soldaten ook hun „kino”.

Cinema Derby 2

In december 1945 kwam Paul Ceuninck en Zonen terug naar zijn vertrouwde plaats op de Markt van Nevele, bouwde er zijn tent op. Boven de ingang prijkte in zwierige letters „Cinema Derby” en gekleurde lampen verlichtten de ingang.

In het gemeentebld nr. 35 van 1 januari 1946 stond volgend bericht (11): aan de inwoners van Nevele maakt Paul Ceuninck en Zonen bekend dat cinema Derby terug in de gemeente is, dat er telkens uitgelezen programma's zouden gespeeld worden telkens om 7 uur op zaterdag, op zondag en op maandag, er was op zondag een namiddagvertoning te 3 uur. Op 5, 6 en 7 januari was het zover. Cinema Derby vertoonde voor het eerst te Nevele een klankfilm. Op het programma stond „Les Lumières de Paris” met Tino Rossi, met ballet en dans. Heel Nevele was er vol van. Eindelijk een geluidsfilm op de gemeente! Na de hoofdfilm volgde een journaal en een dolle klucht. Op 16 februari 1946 vertoonde Derby de film „Morgend gaat het beter” voor het eerst op een groot scherm. Met de komst van de lente verliet Derby de marktplaats. Hij nam ontroerend afscheid van zijn publiek en beloofde nog zoveel moois te brengen na de herfst. Maar zover kwam het niet. In november 1946 kwam Derby niet terug, want Nevele kreeg een vaste bioscoopzaal.

Cinema Novy

In de Kernemelkstraat, nu de A.C. Van der Cruyssenstraat, baatten André Cleve en echtgenote Anna Van Lerberghe een bekende herberg uit „In de Vischmijn”. Die herberg had achteraan verscheidene bergplaatsen, vroeger gebruikt als haringdrogerij, fruithandel en haringinleggerij (12). André, gesteund door zijn oudere broer August, kwam op het idee in deze ruimte een bioscoop in te richten. Op 10 november 1946 vertoonde Cinema Novy zijn eerste film over de oorlog 1940 - 1945 en koning Leopold III. Vooraan was een groot scherm geplaatst, in het lokaal stonden 270 bioscoopstoelen gemaakt in de schrijnwerkerij van A. Janssens uit Nevele. De projectie gebeurde vanuit een brandvrije ruimte waarin 2 projectietoestellen en de klankapparatuur opgesteld waren. De films waren van het type 16 mm. Film-operator was André Van Wontergem uit Vosselare. Deze bioscoop kende een groot succes. Het werd een vaste gewoonte van de inwoners er tijdens de

Cinema NOVY

NEVELE

vertoont op : Zaterdag 29 Okt.
Dinsdag 1 Nov. Allerheiligen
Woensdag 2 Nov.

DE PRACHTFILM

GOD IS DOOD

een meesterwerk van John Ford

met de beste cinema-artisten

Henry Fonda, Dolores del Rio, Pedro Armendariz

Een film waarvan gans de wereld spreekt, en die iedereen zal willen zien. Een film bekroond in de finaal van Venetië in 1948, met de grote internationale prijs en de speciale prijs van het Internationaal Katholiek Cinema-Office. Een film die geprent blijft in de gedachten van den toeschouwer.

In deze film ziet U hoe een priester verbannen, dan in een hinderlaag gelokt en door de kop geschoten wordt.

Dit is een film voor alle publiek, en dat

niemand zal of mag missen.

Prijzen der plaatsen : 7, 9 en 11 fr. begin telkens om 7 u.

Van heden af kaarten te bekomen voor de vertoning van Zaterdag, en vanaf Zondag voor de andere vertoningen

dr. De Neve, Nevele

Cinema Novy. Vliegend blad verspreid te Nevele in 1951.
(Documentatie museum Rietgaverstede, Nevele.)

weekeinden naar de film te gaan. De zaal werd in 1955 aangepast om te voldoen aan de bestaande wetgeving inzake veiligheid en brandvoorkoming. De toegangsprijzen beliepen 7 en 11 fr., later 9 en 12 fr. en meer, naar het einde toe 12 en 15 fr. De filmvertoningen gebeurden in de lente-, herfst- en wintermaanden; in juni, juli en augustus waren er geen vertoningen. Op 29 december 1973 speelde Novy de Vlaamse film „Mira” waarvoor vele opnamen in Nevele gedraaid zijn en waarin verschillende Nevelaars optraden.

Deze film was een van de laatste die vertoond werd in de zaal Novy. De T.V. hield te mensen thuis, het aantal bezoeken liep terug en wijselijk besloot André Cleve er het bijltje bij neer te leggen.

De zaal diende aangepast te worden aan de nieuwe wetgeving en de projectietoestellen moesten vervangen worden. Deze zware kosten werden niet meer gedaan. Zo geraakte Nevele zijn enige bioscoop kwijt in 1974. Sindsdien zijn er nog enkele gelegenheden vertoningen geweest, soms in de Novy, ook in de zaal „Het Boerenhof”, meestal ter gelegenheid van een voordracht.

Lijst van films gedraaid in de Novy

Deze lijst bevat een kleine selectie van filmen die vertoond werden tussen 1949 en 1959 (13).

- 1949 - „Koningsavond”, film over het vorstenhuis en de 18-daagse veldtocht 1940.
- 1950 - „Twee fameuze schachten” met Bud Abbott en Lou Castello.
- 1951 - „God is dood” (op 29 okt. - 1 okt. en 2 november).
- 1953 - „'t Meisje, de plaats en de jongen” met Johnny Belinda.
- 1954 - „Rebecca”,
„Van Huis weggejaagd”.
- 1955 - „De drie Muskietiers”
- 1959 - „Marcellina”
„Sissi”, de grote kleurfilm met Romy Schneider (deze film liep drie weken).

A. JANSSENS, Nevele

Noten

1. D. BOER, *Filmboek*, Focus, Haarlem, z. j.
2. J. VAN DE CASTEELE, *Elektriciteit en spionage te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XIII (1982), afl. 2.
3. Vliegend blad 1916 (documentatie museum Rietgaverstede, Nevele).
4. J. DEPREDOMME, *Familie Braeckevelt Ruiselede*, in *Oud-Ruiselede*, 1986, nr. 1.
5. Rondschrijven commodo en incommodo uitgaande gemeentebestuur Nevele 1928.
6. Uitspraak van André De Vos, A.C. Van der Cruyssenstraat Nevele en belevenissen van de auteur.
7. Document uit de documentatie museum Rietgaverstede, Nevele.
8. A. JANSSENS, *De cichoreifabriek Buysse - Loveling te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVIII (1987), afl. 2.
9. J. VAN DE CASTEELE, *Grauwe Zusters of Penitenten Rekolektinen te Nevele 1502 - 1784*, in *Het Land van Nevele*, jg. IX (1978), afl. 4.
10. Vliegende bladen (documentatie museum Rietgaverstede, Nevele).
11. Nevele, Gemeenteblad nr. 35, 6 januari 1946 (Documentatie museum Rietgaverstede, Nevele).
12. A. JANSSENS, *Het Scheepke, een haringinleggerij te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XV (1984), afl. 4.
13. Vliegende bladen (documentatie museum Rietgaverstede, Nevele).

Mijn bijzondere dank gaat naar de heer André Cleve - Van Lerberge voor de inlichtingen over Cinema Novy.

EEN GREEP UIT DE PROCESSEN-VERBAAL, OPGEMAAKT TE HANSBEKE IN DE JAREN 1819-1825

Een boze landbouwer (1)

Jeanne Caroline Heyntjens, jongedochter en spinster, verbleef in het huis van Jan Baptist Snoeck op de wijk Zande te Hansbeke.

In de namiddag van 15 mei 1819 ging ze melk halen op de hofstede van Jacques Verhelst.

Ze keerde terug over het land van de kinderen Coppenberghe, dat door Jan Baptist Baffort, landbouwer wonende op Zande, werd bewerkt. Dit werd haar door de boze landbouwer niet voor lief genomen die haar enkele klappen in het gezicht gaf.

Eduard Verhelst 13 jaar, zoontje van Jacques, en zijn elfjarig kameraadje Francois Lootens fs Jacques hadden de afstraffing gezien.

Ontvreemden van aardappelen (2)

Op het land van Alex Van Overwaele, landbouwer en bakker in de Dorpstraat te Hansbeke, werden reeds meerdere malen aardappelen ontvreemd.

In de nacht van 12 op 13 juli 1819 waakten Bernard Van Overwaele, bakkerszoon, en Frans Van Laeck, knecht van de weduwe Frans Van Kerrebroeck, verdoken aan het aardappelveld.

Ze betrapten er Lieven Coppens, dagloner wonende op de wijk Velde, op heterdaad. Deze ontkende de diefstal niet maar beweerde slechts voor de eerste maal te zijn langsgelopen.

Jagen zonder geweer (3)

In de voormiddag van 4 december 1819 deed Jan Baptist Van Maldegem, veldwachter te Hansbeke, zijn dienstronde op de wijk Reibroek teneinde eventuele overtredingen van politie- of jachtwet vast te stellen.

Op een partij land genaamd „den hul”, toebehorende aan Rosa Martens, bemerkte hij een man die er met een geweer aan het jagen was. Hij herkende hem als Jan Clays, werkman.

Maar Jan Clays was de veldwachter te slim af. Hij liet vliegensvlug zijn geweer tussen de veldvruchten vallen. Toen de man der wet hem staande hield vragende of hij een geweer droeg, antwoordde hij prompt „neen”.

Toch werd door de „garde-champêtre” een proces-verbaal opgesteld.

Herbergtwist met handtastelijkheden (4)

In de nacht van 28 september 1820 kwam het in de herberg van Jan Frans Goethals te Hansbeke tot een handgemeen.

Bernard Van Vynckt fs Jan Baptist, Joos De Decker fs Jan en Albert Bruggheeman, allen wevers die op de wijk Zande woonden, hadden een woordenwisseling met Joos Steyaert, landbouwer en Charles Steyaert, winkelier.

De landbouwer kreeg uiteindelijk enkele rake meppen van het drietal waarop de winkelier wijzelijk het hazenpad koos en bescherming zocht in de woning van Francies Van Hoorebeke.

Er waren heel wat nachtridders getuige van deze herbergtwist met handtastelijkheden: Jan Baptist Van Hoecke wever, Jan Moentjens wever, Ignace Wille knecht, Frans Heyntjens knecht bij de weduwe van Jan De Witte, Casimir Christiaens werkman en Frans Dhondt knecht bij Caroline Martens.

Sluitingsuur der herbergen (5)

De gemeentelijke overheid te Hansbeke kwam te horen dat verscheidene herbergiers zich permitteerden hun herberg gedurende de ganse nacht open te houden.

Op 17 december 1820 deed Charles Deseille, burgemeester, geassisteerd door Jan Baptist Van Maldegem, veldwachter, en door Jean Wageneer en Jean Le Rouge, rijkswachters van de Aalterse brigade, na tien uur 's avonds een inspectieronde.

In de gelagzaal van Jan Francies Goethals, die ook beenhouwer was, trof men nog tien verbruikers aan, allen van Hansbeke: Louis De Winter koster, Joos Willems knecht, Jan Baptist Moentjens wever, Jan Baptist Bernaerds werkman, François Verhegge werkman, Joos De Decker wever en vier zonen van Jan Baptist Van Vynckt, Joos en Pieter knechten, Bernard en Jozef wevers. Ook in de herberg van Jan Frans Van Hoorebeke zaten nog een achttal klanten: Jacques De Meyer fs Jan Baptist landbouwer, Augustin Van Holsbeke vlaskoopman, Pieter Aerents werkman, Pieter Massin kleermaker, Jan Baptist Van Heyste bakkersknecht, Jan Catthulle olieslagersknecht, Carel De Pauw molenaarsknecht en Carel Meuleman landbouwer.

De nachtridders werden verzocht de herberg met de nodige spoed te verlaten terwijl de in overtreding bevonden herbergiers op de boek werden gezet.

Tappen zonder vergunning (6)

Op 30 mei 1822 werd Carolus Mesdag, wonende op de wijk Zande, *ten zijnen huize* door veldwachter Jan Baptist Van Maldegem geverbaliseerd omdat *zo men zeyde* hij de *fonctie van tapper* *exerceerde* *zonder voorzien te zijn van patente*.

Dood aan een herbergtafel (7)

Pieter De Witte, 66 jaar, landbouwer te Landegem, kocht op dinsdag 30 juli 1822 aan een zekere De Keuckelaere een aantal schapen.

Ze bezegelden hun overeenkomst met een drinkgelag in *het Paelken*, herberg op de wijk Zande te Hansbeke.

Er werden nogal wat geestrijke drankjes naar binnen gewerkt tot de dronken geworden Pieter zich moegestreden met het hoofd op tafel te slapen legde. Toen zijn vrouw omstreeks tien uur 's avonds de herberg binnenkwam en haar man wilde wekken, stelde zij vast dat hij dood was.

Charles Langerart fs Charles en Jean Marie Verstraeten 32 jaar wever wonende te Landegem, die sedert de voorbije zondag bestendig in de kroeg vertoefden, waren getuigen van het voorval. Hun verklaring werd bijgetreden door de gebroeders Charles Bernard en Jacques Lambrecht wevers en door Louis Van Der Donck fs Charles. Ook Josephine De Sloovere en haar moeder, herbergierster in *het Paelken*, beaamden het relaas van de droevige gebeurtenis.

Jacques Theysebaert, *cherugien*, die de lijkschouwing verrichtte, verklaarde dat het lichaam geen enkele kneuzing prik of kwetsuur vertoonde zodat er niet het minste vermoeden bestond van een gewelddadige dood.

Meid met lange vingers (8)

Op 17 augustus 1822 brachten Jan Baptist Van Maldeghem veldwachter, onder begeleiding van Philippe De Smeyter landsman en Constantin De Rouge wever, een 27-jarige vrouw naar het wethuis van Hansbeke.

Ze identificeerde zich als Francisca Provost. Volgens haar verdere verklaringen was ze in Loppem geboren als dochter van Jacob en Barbara Stevens. Ze verbleef sedert een 5-tal weken als *dienstmaerte* bij Joseph Knudde te Hansbeke.

De avond tevoren had ze in de woning van haar werkgever *met assistentie van*

sekeren Jozef Wittevrongel wiens qualiteit en wooning ze hardnekkig verzweeg, verschillende effecten ontvreemd die door Aldegonde Goossens, vrouw van Jozef Knudde, en diens (inwonende) schoondochter Marie Huybrechts werden gevorderd, namelijk: 10 vrouwenhemden, 7 neusdoecken, 6 voorschooten, 4 rokken, 3 jacken, 1 manslijfrok, 2 paer caussens, 9 witte mutsen, 4 linten en eenen spiegel, een paer sacken, eenen borstel, sayette en een stuk zijde, een paer schoenen, nog een witte mutse, een mes, eenen graenzak en een diamante kruys geplaceert in goud met ketingen en slotje.

Bovendien bezat de meid nog enkele klederen die volgens Aldegonde Goossens aan Jan Heye, bakker buyten de Brugsche poort te Gent, toebehoorden.

Toen op haar intrek de inhoud van een houten doosje werd nagegaan vond men er een certificaat, afgeleverd op 10.05.1822 door de *directeur-commandant van het correctiehuys te Gent*, waaruit bleek dat de vrouw, geboren te Zedelgem op 19 april 1817, voor het Hof van Assisen van West-Vlaanderen tot 5 jaar opsluiting was veroordeeld.

Controle van maten en gewichten (9)

Ingevolge desbetreffende besluiten van de *edele en zeer agbaere heeren de gedeputeerde staeten* van de provincie Oost-Vlaanderen, werden te Hansbeke regelmatig winkels, herbergen en bakkerijen door de burgemeester (of zijn gevolmachtigde) bezocht ter controle van de er gebruikte maten en gewichten.

Telkens werd dienaangaande een proces-verbaal opgesteld waarin een opsomming werd gegeven van *de nomber en slach van maeten en gewigten* die door de bezochten werden vertoond.

Een dergelijk proces-verbaal van 11 april 1823 geeft een interessant overzicht van de toenmalige herbergiers, winkeliers en bakkers te Hansbeke.

CAREL STEYAERT, *herbergier wynkelier en bakker,*
eenen twee ponder, een pond, een dobbel ons, twee onsen, een half ons, een dobbel lood, een lood, ene alve kan van hout, een kan, een dobbel maetjen, drij maetjen, een half maetjen.

CAREL LOUIS DE VLIAGER, *wynkelier en bakker,*
een half pond, een dobbel ons, twee onsen, een alf ons, een dobbel lood, twee looden, een half lood, een dobbel wigjen, eenen kop.

JAN BAPTIST VAN DER GHINST, *wynkelier herbergier en bakker,*
een half pond, een ons, een dobbel lood, twee looden, een halve kop in hout,

vijf kannen, een alve kan, twee dobbel maetjens, seven maetjens.

*FERDINAND VAN DER GHINST, wynkelier en bakker,
een twee ponder, een pond, een alf pond, een dobbel ons, twee onsen,
een half ons, een wigte, een kop, een dobbel maetjen, een maetjen, een half
maetjen.*

*ALEX VAN OVERWAELE, wynkelier en bakker,
een pond, een vijf hectogr(am), een twee hectogr(am), twee vijfdecagr(am),
een twee decagr(am), een alve kop.*

*WEDUWE JACQUES DE PAU, wynkelienster en bakkerin,
een alf pond, een dobbel ons, twee onsen, een half ons, een dobbel lood, een
lood, een vijfwigtjen, een wigtjen, een halve kan, een maetjen, een kop, een
halve kop.*

*JAN DE PRÉ, bakker,
een twee ponder, een pond.*

*JAN FRANS GOETHALS, wynkelier en herbergier,
een dobbel kan, ses kannen, vijf halve kannen, vijf dobbel maetjens, tien
maetjens, een alf maetjen, twee coppen, een halve kop, een dobbel ons, een
elf pond, twee onsen, een half ons, een dobbel lood, twee looden, een half
lood.*

*PIETER KERSSE, herbergier,
twee kannen, een halve kan, twee dobbel maetzens, vijf maetjens.*

*JOSEPH DIEST, herbergier,
twee dobbel maetjens, vijf maetjens.*

*BERNARD FRANC, herbergier,
ses kannen, twee alve kannen, drij dobbel maetjens, vijf maetjens.*

*WEDUWE VAN DER SICKEL, wynkelierster,
een halve kan, een maetje, een alve kop, een ons, twee looden, een elle.*

*JAN FRANCIES FLIEWEG, herbergier en wynkelier,
een dobbel kan, drij kannen, twee alve kannen, drij dobbel maetjens, een
maetjen, een half maetjen, een alf pond, een dobbel ons, een ons,
een half ons, een dobbel lood, een lood, een vijf wigte, een halve kop.*

JAN BAPTIST DE PAU, *herbergier,*
vijf kannen, drij halve kannen, een dobbel maetjen, vijf maetjens.

JAN REYNIERS, *herbergier,*
een kan, een dobbel maetzen, een maetjes.

BERNARD DE DECKER, *wynkelier,*
een alf pond, een dobbel ons, een ons, een halve ons, een dobbel lood, een lood, een half lood, een wigtje, een kop, een halve kop, een halve kan, een dobbel maetjen, een maetjen en half maetjen.

WEDUWE BERNARD MEIRE, *wynkelierster,*
een kan, een maetje, een half pond, een ons.

JAN CLAEYS, *herbergier,*
twee kannen, een dobbel maetzen, drij maetzens.

PIETER CLAEYS, *herbergier,*
drij kannen, twee dobbel maetjens, vier maetjens.

JAN BAPTIST VAN OVERBEKE, *herbergier,*
een dobbel kan, negen kannen, drij halve kannen, drij dobbel maetjens, vier maetjens.

WEDUWE LANGERAERT, *herbergierster,*
twee kannen, drij maetjens, een dobbel maetjen.

JUDOCUS VAN HOVE, *herbergier,*
een kan, een dobbel maetjen, twee maetjens.

CAREL KERSSE, *herbergier,*
een kan, een halve kan, twee dobbel maetjens, drij maetjens.

FRANCIES VERMEIRE, *wynkelier en herbergier,*
een kan, een halve kan, twee dobbel maetjens, vier maetjens, een alf pond een ons, een lood, een halve kop.

JAN BAPTIST BERNAERDT, *herbergier,*
drij kannen, een halve kan, twee dobbel maetjens, vijf maetjens.

Afgekapte bomen (10)

Ingevolge een brief van de districtscommissaris van Gent begaven Jacques Theysebaert, schepen, en Jan Baptist Van Maldegem, veldwachter te Hansbeke, zich op 13 februari 1824 naar de Hammestraat.

Ter hoogte van de woning van Marie Therese Lamaire, spinster, weduwe van Judocus Braet, vonden ze *32 stuks olmen, abeelen en eycken hout*.

De zoon van de weduwe bekende dat het hout afkomstig was van bomen op de tragel langs de vaart, die hij met hulp van Carel Francies Herman wever en zijn knecht Bernard Van Wassenhove had afgekap.

Diefstal van paard en kar (11)

Judocus Van Der Winckele en Joseph Deglas *g'employeerden der in en uitgaenden rechten en accijnsen, residerende tot Lotenhulle*, legden op 1 april 1824 om twee uur in de namiddag beslag op een *trimkarre* en een paard bij de weduwe van Andries Wieme molenarin te Nevele.

Men plaatste de kar op de koer van het wethuis te Hansbeke, bewoond door Jan Baptist Van Kerrebroeck, en zette er het paard op stal *niet sluytende met slot of grendel*, zonder *herkennenisse nogte'aenveerding* van de herbergier. In de daaropvolgende nacht werd paard en kar gestolen. Als verdachte werd Francies Wieme mulder te Nevele vernoemd. Hij werd de avond tevoren omstreeks halfnegen door Jan Baptist Van Kerrebroeck en Louis Van Necke, secretaris, op de binnenkoer van het wethuis gezien.

Omgeploegde wegel (12)

Caroline Goethals winkelierster, weduwe van Jan Baptist Vander Ghinst bekleog er zich over dat Jan Baptist Vandevelde landsman op 31 juli 1824 omstreeks vier uur in de namiddag met paard en ploeg *den wegel liggende op heeren eygendom en loopende van haeren boomgaerd naer het Doornboschstraetje* had omgereden en aan zijn partij land had toegevoegd.

De weduwe stelde dat zij *zoo in haer recht van passagie als in haere vrugten* werd geschaad. Pieter Joannes Massin kleermaker en August Van Holsbeke wever werden door haar als getuigen aangewezen.

Verdronken bedelaar (13)

Op 23 oktober 1824 om vijf uur 's namiddags schouwde Jacques Theysebaert, heelmester te Hansbeke, in aanwezigheid van Joris Maenhout *voorschepen* en Louis Van Necke, secretaris, *het dood lichaam* van Jozef Stalboom, 78

jaar, bedelaar woonachtig te Hansbeke.

De sukkelaar verdronk *in den waterloop tusschen de beyde proprieteyten van Livina Maenhaut, weduwe Jacques Martens, gelegen in den wijk Reybroeck.*

Opvordering van huismeubelen (14)

Op 24 november 1824 meldde een zekere Anna Carolina Brackman, spinster wonende te Wetteren vergezeld van de Wetterse politiecommissaris Dortreligne zich op het gemeentehuis van Hansbeke.

Ze verklaarde de wettige huisvrouw te zijn van een zekere Jan Frans Raes die onder de naam van Jan Francies Flieberg te Hansbeke woonde en er op 10 oktober laatstleden werd aangehouden.

Ze wilde possessie nemen van het huys, meubelen en verdere effecten en dependentien door haeren man aldaer gelaeten en actueel in bezit van Anna Venneman zijn bijwif.

Jacques Theysebaert, schepen, en Louis Van Necke, secretaris begeleidden haar en de politiecommissaris naar de woning van Anna Venneman *staende ten voorhoofde van het dorp.* Deze weigerde echter op de eis van de verzoekster in te gaan.

Toch woonde Anna Caroline Braeckman, wiens man tot 15 jaar dwangarbeid was veroordeeld, enige tijd later te Hansbeke.

In haar huis werd op 24 januari 1825 een zekere Carel Brantegem, schiptrekker, geboren te Oordegem, door Jean Baptiste Larouge *maréchaussée van de brigade van Aalter* opgeleid.

Bij fouillering van de aangehoudene vond de rijkswachter in zijn zakken *een borseken met vijf fransche kroonen en twee keyserlijke.*

Brantegem verklaarde deze van Pieter Brackman te Wetteren gekregen te hebben om ze aan diens zuster te Hansbeke te overhandigen. Deze getuigde echter dat de penningen aan haar noch aan haar broeder toebehoorden.

Aangezien de *boottrekker* niet in het bezit was *van passe-port ofte enig ander bewijs* werd hij ter beschikking gesteld van de *Procureur des Konings bij de Correctionele regtsbank te Gent.*

Albert MARTENS, Gent

Noten

- (1) Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke Modern, register 49, blz. 1r, Proces-Verbaal van 18.05.1819.
- (2) RAG, fds Hansbeke Modern, reg. 49, blz. 2r, P.V van 13.07.1819.
- (3) Ibidem, blz. 3r, P.V. van 04.12.1819.

- (4) Ibidem, blz. 4v, P.V. van 28.09.1820.
- (5) Ibidem, blz. 5r, P.V. van 17.12.1820.
- (6) Ibidem, blz. 16v, P.V. van 30.05.1822.
- (7) Ibidem, blz. 18v, P.V. van 30.07.1822.
- (8) Ibidem, blz. 16v, P.V. van 30.05.1822, blz. 19v, P.V. van 17.08.1822.
- (9) Ibidem, blz. 26r, P.V. van 11.04.1823.
- (10) Ibidem, blz. 36v, P.V. van 13.02.1824.
- (11) Ibidem, blz. 39r, P.V. van 28.04.1824.
- (12) Ibidem, blz. 40r, P.V. van 16.08.1824.
- (13) Ibidem, blz. 41v, P.V. van 23.10.1824.
- (14) Ibidem, blz. 41v, P.V. van 24.11.1824, blz. 43r, P.V. van 24.01.1825.

DITJES EN DATJES UIT HANSBEKE TIJDENS HET HOLLANDS BEWIND

1. Lijsten van plaatselijke omslag (1)

Tijdens de Hollandse periode werd vanaf 1819 in het register van besluiten en beraadslagingen van de gemeenteraad van Hansbeke de jaarlijkse lijst ingeschreven van de gemeentebelastingen, die gedragen en betaald moesten worden door de inwoners teneinde de gemeentelijke uitgaven te helpen dekken.

Deze belastingsrol werd, overeenkomstig het desbetreffende besluit van 4 oktober 1816, onder toezicht van de burgemeester, gemeenteraadsleden en drie onder de inwoners gekozen „*commissaires répartiteurs*” opgemaakt. Dit kohier van plaatselijke omslag lag gewoonlijk gedurende drie weken op het gemeentesecretariaat ter inzage van het publiek, hetgeen vooraf bij aankondiging werd bekendgemaakt.

Voor het dienstjaar 1819 waren precies geteld 196 inwoners belastingplichtig met een geschat jaarlijks inkomen dat schommelde tussen 350 en 10 gulden. Vijf personen werden van belasting vrijgesteld.

Het geraamde inkomen van alle belastingplichtigen samen bedroeg 13.700 gulden. Het persoonlijk inkomen werd, zonder onderscheid, voor iedereen met dezelfde aanslagvoet van negen cents vier honderd en zeventien duizendsten per gulden belast. De totale plaatselijke omslag beliep aldus 1289 gulden en 13 cents.

Degenen met een jaarlijks inkomen groter dan of gelijk aan 150 gulden waren:

Belastingplichtigen, dienstjaar 1819	Inkomen gulden	Aanslag gulden
1. Weduwe Martens Jacob, landbouwster	350	32,96
2. Van de Woestijne Jan Baptist§, kasteelheer	300	28,25
3. Van Der Vennet Jan Frans, landbouwer	270	25,42
4. Martens Carel, landbouwer	250	23,54
5. Weduwe Lambrechts Bernard, landbouwster	240	22,60
6. Kinders Lefebure August, landbouwers	240	22,60
7. Weduwe De Blocq Jan Baptist, particuliere	200	18,83
8. Steyaert Joanna en Rosa, particulieren	200	18,83
9. Bultinck Jan Baptist, herbergier	180	16,95
10. De Schuyter Bernard, landbouwer	180	16,95
11. Maenhaut Judocus, landbouwer	180	16,95

12. Weduwe De Witte Jan, landbouwster	160	15,07
13. Maenhaut Francies, landbouwer	160	15,07
14. Sutterman Pieter Jacob, particulier	160	15,07
15. Van Driessche Francies, landbouwer	160	15,07
16. De Schuyyter Jan Frans, particulier	150	14,12
17. De Smet Jozef, olieslager	150	14,12
18. Standaert Pieter, landbouwer	150	14,12

Jacob Martens (°Hansbeke 04.09.1748 , † Hansbeke 20.04.1794) was zoon van Jan en Maria Francisca De Brauwer die de hofstede „De Meren” langs de Nevelestraat bewoonden. Hij huwde te Hansbeke op 24 september 1776 met Livina Catharina Maenhaut (° Hansbeke 13.09.1751, † Hansbeke 01.01.1834), dochter van Jan en Maria Francisca Haerens. Ze kregen 10 kinderen en runden een landbouwbedrijf in de Boerestraat. Vier van hun kinderen, Pieter, Judocus, Regina en Monica, die allen ongehuwd bleven, rentenierden op latere leeftijd in de Kerkwijk te Merendree.

Jan Baptist Van de Woestijne (°Gent 23.03.1775, † Gent 20.05.1858) kasteelheer en grootgrondbezitter, bezat het kasteel en talrijke eigendommen te Hansbeke. Zijn jaarlijks inkomen, begroot op 600 gulden, werd maar voor de helft in aanmerking genomen bij de bepaling van de hoofdelijke omslag te Hansbeke wegens het feit dat hij slechts gedurende zes maanden van het jaar op zijn kasteel verbleef.

Jan Frans Van Der Vennet (°Hansbeke 06.09.1754, † Hansbeke 24.10.1829), zoon van Carel en Joanna Maria Van Kerrebrouck, bewoonde een hofstede in Hammestraat. Zijn vrouw, Regina Martens (°Hansbeke 06.09.1746, † Hansbeke 13.12.1830), was een oudere zuster van voornoemde Jacob Martens.

Carel Martens (°Hansbeke 12.01.1766, † Hansbeke 25.12.1837) was eveneens zoon van Jan en Maria Francisca De Brauwer. Hij huwde te Hansbeke (22.04.1807) op vrij late leeftijd met Maria Rosa Sutterman (°Hansbeke 12.01.1771, † Hansbeke 14.09.1850), dochter van Balduinus en Joanna De Pauw. Hij was landbouwer op het „Goed ter Elst” langs de Merendreestraat.

Jan Baptist De Blocq, fs. Jan Baptist en Francisca Poelman, was in zijn leven „*erfactig greffier van den raed in vlaenderen*” en stierf op zijn buitengoed in de Voordestraat te Hansbeke op 21 september 1807. Zijn grafsteen bevindt zich aan de zuidgevel van de kerk van Hansbeke onder het eerste kerkraam. Zijn weduwe Josepha du Paix, dochter van Joseph en Joanna Maria Goethals,

verbleef slechts tijdelijk te Hansbeke. Ze werd eveneens op de helft van haar inkomen belast.

Tien jaar later, op het einde van het Hollands Bewind, werd het gezamenlijk inkomen van 216 belastingplichtigen voor het dienstjaar 1830 begroot op 15.480 gulden en getaxeerd voor 1140,55 gulden of tegen 7,37 cents per gulden, een kleinere aanslagvoet dan in 1819 (2).

De getaxeerden werden ingedeeld in 6 verschillende klassen volgens hun jaarlijks inkomen.

Klasse	Jaarlijks Inkomen (I) in gulden	Aantal
1	$I > 250$	4 (1,85 %)
2	$250 \leq I \leq 200$	9 (4,17 %)
3	$200 < I \leq 150$	18 (8,33 %)
4	$150 < I \leq 100$	29 (13,43 %)
5	$100 < I \leq 50$	47 (21,76 %)
6	$50 < I \leq 20$	109 (50,46 %)
		<hr/> 216 (100,00 %)

Onder de hoogst getaxeerden worden enkele nieuwe namen aangetroffen (degenen met eenzelfde inkomen worden alfabetisch gerangschikt):

Belastingplichtigen, dienstjaar 1830	Inkomen gulden	Aanslag gulden
Eerste klasse		
1. Dujardin Eugeene Albert, particulier	350	25,80
2. Weduwe Martens Jacob, landbouwster	350	25,80
3. Weduwe Van Der Vennet Jan Frans, landbouwster	270	19,90
4. Van de Woestijne Jan Baptist, kasteelheer	270	19,90
Tweede klasse		
5. Kinders Lambrechts Bernard, landbouwers	250	18,43
6. Lambrechts Francies, priester	250	18,43
7. Kinders Lefebure August, landbouwers	250	18,43
8. Martens Carel, landbouwer	250	18,43
9. Martens Carolina, particuliere	250	18,43

10. Steyaert Rosa, particuliere	250	18,43
11. Van Der Plaetsen Bernard, koopman	250	18,43
12. Kinders Maenhaut Judocus, landbouwers	200	14,74
13. Sutterman Pieter, particulier	200	14,74

Eugeene Dujardin († Hansbeke 25.10.1833), zoon van Guillelmus Joseph en Catharina t'Kint, was gehuwd met Marie Josepha De Vos († Hansbeke 08.06.1840) dochter van Joseph en Joanna Petronella Vlieghe. Ze bewoonden het „Klein Kasteeltje” in de Voordestraat, tevoren eigendom van Jan Baptist De Blocq. Hun enige dochter Maria Joanna Dujardin († Hansbeke 22.09.1891) huwde met Carel Joseph De Seille († Hansbeke 17.08.1858), achtereenvolgens burgemeester van Hansbeke en Aalter, zoon van Jan Frans en Monica Josepha De Langhe. De grafzerk van de echteligen Dujardin - De Vos en De Seille - Dujardin is ingebouwd in de zuidelijke kerkgevel van Hansbeke onder het vierde kerkvenster.

Bernard Van Der Plaetsen (°Nevele 27.11.1794, † Hansbeke 31.03.1876), zoon van Petrus en Maria Vlerick, was gehuwd met Sophia Vyncke (°Sint-Denijs-Westrem 08.03.1794, Hansbeke 14.07.1863) dochter van Pieter en Coleta Verdonck. Ze bouwden in 1836 te Hansbeke, ten zuiden van het dorp, een stenen olie- en graanwindmolen.

Uit deze belastingrollen blijkt dat grootgrondbezit(s)ters en vooral grote landbouwers het hoogste inkomen hadden. Een vluchtig familiekundig onderzoek leert dat onder verscheidene van deze landbouwers bloed- of aanverwantschap bestond of tussen hun nakomelingen huwelijken werden gesloten.

2. Geldinzameling voor Paramaribo (3)

Op 21 en 22 januari 1821 woedde een verschrikkelijke brand te Paramaribo, een stad van houten huizen langs de Suriname-rivier aan de noordoost-kust van Zuid-Amerika, hoofdstad van Suriname één der voornaamste koloniën van West-Indië.

De Vlaamse lijnwaadindustrie vond toentertijd een belangrijk afzetgebied in deze voormalige kolonie van Nederland.

In een circulaire van 30 april 1821 verzocht F. Limnander, commissaris van het district Gent, de gemeentebesturen een plaatselijke commissie op te richten, die zich zou gelasten met het houden van een geldinzameling ten voordele van de ongelukkige inwoners van Paramaribo die door de stads-

brand in de diepste ellende waren gedompeld.

De gemeenteraadsleden van Hansbeke verklaarden zich bereid gezamenlijk deze commissie te belichamen en persoonlijk bij alle liefdadige Hansbekenaars een huisbezoek af te leggen. Ze verdeelden zich daartoe in vijf groepen van twee personen, die elk een wijk van de gemeente zouden bewerken: Jan Braet en Antoon van Maldeghem voor de „*section du village*”, Jan Baptiste Van Overbeke en Jan Francies Van Der Vennet voor de sectie „*Hammestraete en Voorstraete*”, Jan Baptiste Van Kerrebroeck en Joris Maenhaut voor de sectie „*Reybroeck Carmenhoek en Kippendonck*”, Frans Rutsaert en Jozef De Smet voor de sectie „*Daele en Laestraete*” en tenslotte Frans Goethals en Benedict De Pauw voor de sectie „*Zande -en Rho*”.

De geldinzameling die op woensdag 16 mei 1821 werd afgesloten, bracht volgende bedragen samen:

Sectie	Aantal schenkers	Totaal bedrag in gulden
Dorp	55	21,55
Hammestraat, Voordestraat	28	7,95
Reibroek, Karmenhoek, Kippendonk	23	8,65
Dale, Laagstraat	13	3,62
Zande, Ro	20	8,04
Magistraat	11	9,87
Algemeen totaal	150	59,68

Het ingezamelde bedrag bedroeg 59 guldens 68 cents, inclusief de persoonlijke giften van burgemeester en raadsleden, hetzij een gemiddelde bijdrage van 40 cents per schenker.

Om enig idee te hebben van de toenmalige waarde van deze geldsom kan men vergelijken met de jaarwedde van de veldwachter ten belope van 141,65 gulden. Een roggebrood met een gewicht van een pond kostte acht en een half cents.

De tien mildste schenkers waren:

Jan Baptiste Van De Velde, landbouwer	2,50 gulden
Francies Lambrechts, priester	2,35
Francies Maenhaut, landbouwer	2,35
Jacques Theysebaert, „ <i>chirurgijn</i> ”	1,88
Charles De Schuyter, landbouwer	1,55
Eugene Albert Dujardin, particulier	1,28
Weduwe Francies De Reu, particuliere	1,17

Pieter Jan Van De Kerckhove	1,02
Emmanuel Staes, landbouwer	0,94
Charles Martens, landbouwer	0,94

De gift van ieder gemeenteraadslid lag (ruim) boven de gemiddelde bijdrage van de inwoners.

Deseille Charles, burgemeester	2,35 gulden
De Smet Jozef, olieslager	1,88
Goethals Frans, koopman	0,94
Maenhaut Joris, landbouwer	0,94
Rutsaert Frans, landbouwer	0,94
Braet Jan, landbouwer	0,47
De Pauw Benedict, bakker	0,47
Van Der Vennet Jan Frans, landbouwer	0,47
Van Kerrebroeck Jan Baptist, landbouwer	0,47
Van Maldeghem Antoon, particulier	0,47
Van Overbeke Jan Baptist, koopman	0,47

Het is opvallend dat onder de mildste schenkers heel wat namen ontbreken van personen die in de vorige lijsten van de hoogste inkomens voorkomen.

3. Kleine en grote kermis (4)

Te Hansbeke wordt vanouds Sint-Pieterskermis (of kleine kermis) gevierd op 29 juni, Sint-Pietersdag, feestdag van de HH. Petrus en Paulus, patroonheiligen van de parochiale kerk. Eertijds bleef dit feest beperkt tot één kermisdag.

Zoals ook vroeger het geval was, vindt de grote kermis plaats op de eerste zondag na de feestdag van de H. Dyonisius (9 oktober).

Het magistratuur van Hansbeke was in het verleden steeds bereid tot medewerking aan de feestelijkheden „*zoo tot luyster als in het belang van de inwoners*”.

In zitting van 28 juni 1823 gelastte het College van Burgemeester en schepenen de „*klokkenist*” Louis De Winter met het luiden van de „*trionphe klokke*” op Sint-Pietersavond gedurende een half uur vanaf acht uur, teneinde de kleine kermis aan de inwoners aan te kondigen. Op algemeen verzoek mochten de herbergen en „*andere openbaere plaetsen*” in de kermisnacht van 29 juni tot genoeg van de feestvierders open blijven.

In hetzelfde jaar begon de grote kermis op zondag 12 oktober. Eveneens werd op de avond van 11 oktober de grote klok geluid, ditmaal dubbel zo

lang, een vol uur van zeven tot acht. Ook „gedurende de nachten tusschen den twaelfsten en vijftienden october” mocht in de herbergen zonder onderbreking worden feestgevierd.

4. Maatregelen tegen hondsdelheid (5)

In de zomer van 1842 zwierven in de contreien van Hansbeke eenzame honden rond die door „*watervrees ofte dulheyd*” aangetast waren. Ze hadden reeds verschillende van hun soortgenoten aangevallen en „*verscheidene ongelukken*” teweeggebracht, zodat het hoogstnodig bleek maatregelen te treffen om deze plaag te voorkomen of in te dijken.

In zitting van 26 juli 1824 besliste de gemeenteraad van Hansbeke dat alle honden, ongeacht „*grootte of aerd*”, onmiddellik aan de ketting moesten gelegd worden. Deze die nog op straat, op een niet afgesloten hof, binnenplaats of „*bijvang*” vrij rondliepen, zelfs al waren ze gemuilband, zouden „*seffens*” gedood worden. In geval van overtreding zouden de eigenaars van de honden bestraft worden volgens de „*dispositien van den penalen wetboek*” en de „*circulaires*” van 29 en 30 juni 1824. Enkel de honden die door hun eigenaars aan de leiband werden geleid zouden ongemoeid worden gelaten.

Veldwachter Jan Baptist Van Maldeghem werd belast met de stipte uitvoering en het afkondigen en aanplakken van deze maatregelen op alle wijken van de gemeente: „*plaetse, voorstraete, linde, vaerd, hammestraete, zande, ro, laestraete, vierweghe, reybroek, carmenhoek, kippendonk en veldstraete*”.

Op 12 augustus daaropvolgend werden de maatregelen opgeheven. Niettemin moesten alle honden tot nader order gemuilband blijven.

Albert MARTENS, Gent

Noten

- (1) RAG, fds. Hansbeke, modern, reg. 4, p. 20v-23r.
- (2) Ibidem, reg. 6, p. 16v e.v.
- (3) Ibidem, reg. 4, p. 57r e.v.
- (4) Ibidem, reg. 5, p. 2r/v.
- (5) Ibidem, reg. 5, p. 9r/v en 14v.

BOEDELLIJST (UIT 1902) VAN MEUBELEN EN GERIEF, TOEBEHOREND AAN DE GEMEENTELIJKE JONGENSSCHOOL VAN HANSBEKE (1)

Isidoor Alijn, hoofdonderwijzer aan de gemeenteschool te Hansbeke, nam ontslag op het einde van het schooljaar 1901-1902.

Hij werd opgevolgd door Celien Maenhaut, tevoren huilponderwijzer.

Op 4 juni 1902 begaven Charles Van Hecke, burgemeester, en Achiel Vuylsteke, gemeentesecretaris, zich naar de lokalen van de gemeentelijke jongensschool met het oog op de beheersoverdracht van de inboedel.

Dit schoolgebouw, dat in 1876 langs de westkant van de dorpsstraat werd opgericht, bestond uit twee ruime klassen onder één dak. Iedere klas had drie hoge vensters aan de straatzijde en drie grote vensters uitkijkend op de speelplaats. De klassen waren afzonderlijk toegankelijk langs een aangebouw dubbelportaal (2). In tegenwoordigheid van Isidoor Alijn, ontslagnemend-hoofdonderwijzer en zijn opvolger Celien Maenhaut werd een boedellijst opgemaakt van het gereedschap.

Schoolmeubelen

- *Twee lessenaars voor de onderwijzers*
- *Achtenseventig lessenaars voor de leerlingen*
- *Twee kachels met koelbakken en schuppen*
- *Drij zwarte borden en twee staanders*
- *Twee telramen*
- *Twaald rolgordijnen met toebehoorten.*

Portretten

- *Twee portretten des Konings (3)*
- *Een portret der Koningin*
- *Twee portretten van Prins Albert*
- *Twee portretten van Princes Elisabeth.*

Landkaarten

- *Eene landkaart van Oost-Vlaanderen*
- *Eene landkaart van België*
- *Eene landkaart van Europa*
- *Eene spheer (wereldbol)*
- *een zwarte spheer.*

Platen

- *Veertien platen voor het onderwijs der Vad(erlandsche) Geschiedenis*
- *Achtendertig platen H. Geschiedenis (in gemeenen staat)*
- *Eene plaat insectenetende vogels*
- *Twintig platen voor Natuurkundige Historie*
- *Veertig platen voor dierkunde (nieuw aangekocht)*
- *Dertig platen voor aanschouwelijk onderwijs (huismeubelen, schoolgerieven, alm, enz.)*
- *Dertig platen (plantenrijk)*
- *Dertig platen (planten en dieren).*

Maten

- *Twee verzamelingen maten voor droge stoffen, eene in hout en eene in ijzer, halve H(ecto)l(iter) tot halve d(eci)l(iter)*
- *Twee verzamelingen kleine maten voor vloeistoffen, eene in blik en eene in tin, dubbele liter tot centiliter.*

Gewichten

- *Een landmetersketen*
- *Een bascuul met 4 groote ijzeren gewichten*
- *Een stelsel kleine koperen gewichten en weegschaal.*

Vormen

- *Een verzameling meetkundige vormen (9 stuks).*

Diverse

- *Twee Christusbeelden*
- *Twee printen H.H. Harten*
- *Een uurwerk*
- *Een thermometer*
- *Een en twintig stalen van grondstoffen voor hulpmesten.*

Oud en jong, die te Hansbeke schoolliepen, zullen zich wellicht één of ander uit deze boedellijst nog levendig kunnen voorstellen

A. MARTENS, GENT

Noten

- (1) Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke modern, register 74, p. 152 r/v.
- (2) Na de bouw van de huidige schoolklassen in 1955 werd het oude schoolgebouw als toneelzaal ingericht.
- (3) Leopold II (1835-1909), in het huwelijk getreden met aartshertogin Maria Hendrika van Habsburg-Lorreenen.

VIER PATERS-RECOLLECTEN, GEBOREN TE MERENDREE IN DE EERSTE HELFT VAN DE 18e EEUW

In *Appeltjes van het Meetjesland* nr. 4, 1952 verscheen een bijdrage van Pater Petrus B. de Meyer o.f.m. over de werkzaamheden van de Minderbroeders in het Meetjesland en de stichting van hun klooster te Eeklo (1).

Onder de in deze bijdrage opgesomde gardiaans van dit gewezen klooster worden Pater Franciscus Damman (1721-1724) en Pater Valerianus Raparlier (1780-1782) vermeld (2). Ze werden nadien aangesteld als geestelijke bestuurder van de Penitenten-Recollectinen te Nevele, waar ze overleden (3).

In vernoemde bijdrage wordt ook een uitvoerige naamlijst medegedeeld van Minderbroeders die vóór 1797 in het Meetjesland geboren werden. In deze lijst worden vier paters, geboortig van Merendree (4), en een pater geboortig van Nevele (5) vernoemd..

De summiere biografieën van deze eigene priesters, aangevuld met enkele genealogische gegevens, worden hier overgenomen:

Aerts Joannes Francies (Pater Ghislenus)

Joannes Francies Aerts werd te Merendree geboren op 19 juli 1734 als zoon van Pieter en Livina Martens (6). Hij werd er 's anderendaags gedoopt door Pieter Jacob Oosterlinck, onderpastoor. Peter en meter waren Petrus Van Driessche en Petronella De Cuyper.

Hij ontving het franciskaans habijt op 5 maart 1755 in het noviciaat te Oudenaarde en legde er op 6 maart 1756 zijn geloften af.

Hij werd benoemd tot geestelijke bestuurder der Zusters Penitenten van Wervik en in 1784 tot gardiaan van het klooster der Minderbroeders te Nieuwpoort.

Hij stierf te Nevele op 14 oktober 1784 en werd er op het kerkhof begraven.

Cocquyt Judocus (Pater Fulgentius)

Judocus Cocquyt was de oudste zoon van Mattheus en Joanna De Craene (7). Hij werd te Merendree geboren op 5 oktober 1720 en er dezelfde dag gedoopt door Georgius Regelbrugge, pastoor.

Hij werd gekleed te Ieper op 7 mei 1745 en legde er zijn plechtige geloften af op 9 mei 1746.

Na zijn priesterwijding trad hij op als leesmeester in de wijsbegeerte. Als

dusdanig gaf hij om gezondheidsredenen ontslag en verbleef nadien in het klooster te Eeklo waar hij op 12 maart 1754 overleed, amper 34 jaar oud.

Martens Petrus (Pater Ghislenus)

Petrus Martens werd te Merendree geboren op 26 juni 1710 als zoon van Jan en Janneken Vande Velde (8). Hij werd er dezelfde dag gedoopt door pastoor Georgius Regelbrugge. Doopouders waren Petrus Vande Velde en Anna Vande Velde.

Hij trad in het noviciaat te Ieper op 10 december 1735 en deed er zijn geloften op 12 december 1736.

Hij werd benoemd tot leesmeester in de wijsbegeerte. Hij stierf te Gent op 3 april 1755, 45 jaar oud.

Ycket Petrus (Pater Gabriel)

Petrus Ycket werd te Merendree geboren op 14 maart 1724 als zoon van Marten en Marie Herteleer (9). Hij werd er 's anderendaags door pastoor Georgius Regelbrugge gedoopt in tegenwoordigheid van Petrus Ycket en Maria De Coster, peter en meter.

Hij werd gekleed op 29 januari 1749 in het noviciaat te Ieper en er op 4 februari 1750 geprofest.

Hij stierf te Gent op 19 september 1794. Hij was 43 jaar priester.

Van Doorne Willem (Pater Ildephonsus)

Willem Van Doorne, zoon van Joannes en Judoca Leuntiens (10), werd te Nevele geboren op 17 september 1742 en er 's anderendaags gedoopt door Fr. Gerulphus Bockstal, onderpastoor. Peter en meter waren Guilielmus Van Doorne en Joanna Lamme.

Hij werd in het noviciaat te Oudenaarde op 29 april 1763 gekleed, op 30 april 1764 geprofest en te Brugge op 14 maart 1767 priester gewijd.

Hij werd benoemd tot vicaris en novicenmeester te Gent en was gardiaan in het klooster te Eeklo van 1790 tot 1795. Hij werd als gardiaan te Eeklo herkozen toen de minderbroeders er op 5 februari 1797 uit hun klooster werden verdreven. Hij bleef te Eeklo waar hij stierf op 30 november 1827. Op 2 december werd hij er begraven

Noten

- (1) B. DE MEYER, *De Minderbroeders in het Meetjesland*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 4, 1952, blz. 11-68.
- (2) Ibidem, blz. 29-30.
- (3) J. VAN DE CASTEELE, *Grauwe Zusters of Penitenten-Rekolektinen te Nevele, 1502-1784*, in *Het Land van Nevele*, jg. IX, afl. 4, december 1978, blz. 155-242.
- (4) B. DE MEYER, *De Minderbroeders..*, blz. 51.
- (5) Ibidem, blz. 36.
- (6) Pieter Aerts was zoon van Pieter (fs. Joos) en Tanneken Bogaert (fa. Olivier). Hij stierf te Merendree op 30.10.1741 (RAG, fds. Merendree, reg. 74, blz. 5).
Livina Martens was de dochter van Jan (fs. Christoffel) en Janneken Vande Velde (fa Baudewijn) Zij hertrouwde te Merendree op 03.02.1742 met Pieter Van Nevel fs. Mattheus .Zij overleed te Hansbeke op 17.01.1766 (RAG, fds. Merendree, reg. 77, blz. 58v. Hun dochter Joanna Maria Aerts werd begijntje in het Groot Begijnhof Sint-Elisabeth te Gent en stierf er in het Convent ter Eecken op 02.07.1781.
- (7) Mattheus Cocquyt, evenals zijn vader Joos († Merendree 03.03.1733), (vermoedelijk) schoolmeester te Merendree (RAG, fds. Merendree, reg. 73, blz. 94).
Zijn vrouw, Joanna De Craene, was dochter van Jan en Livijne Duytschaever.
Hun dochter Livijne Cocquyt trad in het klooster der Penitenten te Nevele op 16.07.1746 (RAG, fds. Merendree, reg. 74. blz. 191), waar ze na een jaar noviciaat haar geloften aflegde als Zuster Cunegunde van de H. Joannes Baptista. Ze stierf er op 22.11.1770, 43 jaar oud. Ze was gedurende twee jaar vicares van het klooster (3).
Na het vroegtijdig overlijden van haar man hertrouwde Joannes De Craene met Jan Francois Heynssens fs. Christoffel, koster te Merendree, die er stierf op 26.04.1735. (RAG, fds. Merendree, reg. 73, blz. 170v). De weduwe huwde voor de derde maal met Daniel Vyncke, fs. Joos en Marie Vanden Berghe, eveneens koster en schoolmeester te Merendree. Ze overleed te Merendree op 10.04.1742 (RAG, fds. Merendree, reg.74 blz. 77).
- (8) Jan Martens (°Merendree 19.03.1669, † Merendree 25.11.1718) was zoon van Christoffel en Joanna Van Quathem (RAG, fds. Merendree, reg. 72, blz. 128). Zijn vrouw Janneken was dochter van Baudewijn Vande Velde en Joosijntien Steyaert.
Livina Martens, gehuwd met Petrus Aerts, was hun dochter (6) zodat Jan Frans Aerts (Pater Ghislenus 1734-1784) een neef was van Petrus Martens (Pater Ghislenus 1710-1755).
Janneken Vande Velde hertrouwde, na het overlijden van haar man,

met Pieter Van Driessche en huwde een derde maal met Jan Cornelis
fs Pieter.

- (9) Marie Herteleer was dochter van Pieter en Marie De Coster (RAG, fds. Merendree, reg. 73, blz. 268).
- (10) Joannes Van Doorne (fs. Lieven) en Judoca Loontiens (fa. Petrus) hadden ook een dochter Marie Therese die in 1769 „religieuze penitente” was in het klooster te Nevele (RAG, fds. Merendree, reg. 415, blz. 249).

Albert MARTENS, GENT

STATUTEN VAN HET BROEDERSCHAP VAN DE ZOETE NAAM VAN JESUS TE HANSBEKE (I)

Tijdens het pastoraat van E.H. Albert Frans Charle (2) werd in de kerk van Hansbeke het „Broederschap van de Zoete Naam van Jesus” opgericht, waarvan de statuten (zie bijlage) door R.J. Raepsaet can. secret. opgesteld werden en door G. Desmet vicaris-generaal, namens Zijne Hoogwaardigheid Joannes Franciscus Van De Velde, bisschop van Gent, op 12 september 1837 werden goedgekeurd.

De instelling van deze confrerie had tot doel enerzijds *den heiligen naem van God en den zoeten naem van Jesus* te vereren en anderzijds alles in het werk te stellen om de oneer, die de goddelijke naam door *vloeken sweeren en blasphemeren* wordt aangedaan, te beletten.

Alle eerbare gelovigen van beide geslachten mochten in het broederschap aanvaard worden. Een lid werd uit het broederschap geschrapt indien het *door schandelijke misdaeden sich kwaem te onteren*. Ieder lid werd verzocht dagelijks een onzevader en een weesgegroet en wekelijks de litanie van de Zoete Naam van Jesus of een rozenhoedje te bidden. Maandelijks werd een gezongen mis opgedragen tot herstel van de smaad die de naam Gods aangedaan werd. Jaarlijks werd de feestdag van de Besnijdenis, van de Zoete Naam van Jesus en van de naam van Maria plechtig gevierd. Ter intentie van alle overleden leden van het broederschap werd jaarlijks, na de feestdag van de Besnijdenis, een jaargetijde gehouden.

De leden van de confrerie konden verscheidene aflaten verdienen o.a. een volle aflaat op de dag van hun inschrijving in het broederschap, op de feestdag van de patroonheiligen van de parochiale kerk en op hun sterfdag bij aanroeping van de heilige naam van Jesus. De confrerie werd bestuurd door een raad, voorgezeten door de pastoor en samengesteld uit drie door hem gekozen leden en een ontvanger.

Teneinde in de onkosten van het broederschap te voorzien moest ieder lid bij de aanvaarding 54 centimes, vervolgens jaarlijks 50 centimes, en eens een frank *voor doodschuld* betalen. Jaarlijks werd door de ontvanger van de confrerie een rekening van ontvangsten en uitgaven aan de raad voorgelegd. Volgens een notitie van pastoor A. Fr. Charle in het „Liber Memorialis” bedroeg het aantal leden op 7 juni 1842 (reeds) 150. In de jaren 1865-1878 (3) varieerden de jaarlijkse ontvangsten tussen 45 en 55 frank, wellicht grotendeels afkomstig van het jaarlijks lidgeld hetgeen gemiddeld een honderdtal leden laat veronderstellen. Deze ontvangsten werden praktisch integraal besteed aan de kerkelijke diensten, zoals voorzien in de statuten.

Albert MARTENS, Gent

Noten

- (1) „Liber Memorialis” van Hansbeke, blz. 10-11.
- (2) Albert Frans Charle, zoon van Philip en Marie Louise Spinnewijn, werd te Wervik geboren. Hij werd op 17 september 1822 aangesteld als pastoor te Hansbeke. Hij nam ontslag in 1844.
- (3) Rijksarchief Gent, Kerkarchief Hansbeke, register 5.

Bijlage

Regula confraternitas s.s. nominis Jesus.

Eersten regel

Alle geloovige van beyde geslagten, goeden naem en faem hebbende en zich willende onderwerpen aen alle de navolgende regelen en statuten, zullen in dit broederschap mogen aenveerd worden.

Tweeden regel

Het oogwit van de instelling van dit broederschap is de h.naem van God en den zoeten naem van Jesus te eeren en alle middels in het werk te stellen om alle oneer, welke den goddelijken naem door vloeken sweeren en blasphemeren aengedaan word, te beletten.

Derden regel

Elk lid zal dagelijks lezen eenen onsen vader en weest gegroet en wekelijks eens de litanie van den zoeten naem, of vijf thientjens van den Roosenkrans voor die in de boeken niet konden lezen.

Vierden regel

Op alle de dagen van het jaer op welken er in de kerke diensten van het broederschap geschieden, zal den priester naer de gezongene misse of naer het lof aen den voet van den autaar de litanie van O(nze) L(ieve) V(rouw) lezen.

Vijfden regel

Men zal jaarlijks met grooten luyster vieren den feestdag van de Besnijdenisse, van den zoeten naem en van den naem van Maria.

Sesden regel

Er zal in de kerke van Hansbeke eenen autaar aengewend worden voor alle diensten van den zoeten naem met het teeken IHS van den zoeten naem.

Zevensten regel

In alle processien zullen er ses of meer van de confr(at)ers met flambeewen gaen op de plaet van welken zal vastgeliegt worden den zoeten naem gelijk hier vooren sesden regel.

Achsten regel

On tweeden of derden diensdag van elke maand zal er eene gezongene (mis) geschieden welke s'zondags zal uytgeropen worden: tot herstellinge van de oneer de welke den naem Gods aengedaen word door het vloeken en zweeren.

Negensten regel

Jaerlijks naer den feestdag der besnijdenisse zal er een jaergetijde gedaen worden voor alle de overledene van het Broederschap en voor elken overlede(ne) in het besonder eene gezongene misse tot welkers intentie de maendelijke misse zal mogen geschieden.

Thienden regel

Dit broederschap zal bestierd worden door den heer pastoor en drij leden door den heer pastoor gekozen en eenen ontvanger den welken jaerlijks rekening zal doen aen den raed.

Elfsten regel

Tot het voorzien in de onkosten der confrerie zal elk lid betaelen als het aenveerd word vierenvijftig centimen, dan jaerlijks vijftig centimen en eens eenen franck voor doodschuld, den geenen niet betaelt zal in de processen niet mogen gaen, nog naer zijne dood de misse hebben.

Twaelfsten regel

Den heer pastor zal eenen knaep aenstellen met een kleyne retributie 'sjaers.

Derthienden regel

Indien iemand van de confraters door schandelijke misdaden zich kwaem te

onteerden, desen zal door eene resolutie van den raed uyt het Broederschap geschrap worden.

Aflaeten

Vollen aflaet op den dag van inschrijvinge, 2do idem op zijn sterven den h naem aenroepende, 3tio item vollen aflaet op den feestdag van de hh apostelen Petrus en Paulus, 4o aflaet van zeven jaeren en zoo veel qua- dragenen op den derden zondag van maerte, september, december en den tweeden Xinzendag, 5o eenen aflaet van sestig g daegen voor elk godvrugtig werk.

Te Gend den 12 7ber 1837 door zijne hoogwaardigheid Joannes Franciscus Van Den Velde, Bisschop van Gend.

Was geteekend G. Desmet vic. general
R.J. Raepsaet can. secret

XIXe-EEUWSE BIDPRENTJESPORTRETTEN VAN PERSONEN, GEBOREN EN/OF OVERLEDEN IN HET LAND VAN NEVELE

In opeenvolgende nummers van Vlaamse Stam, maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, verscheen een repertorium van XIXe eeuwse bidprentjesportretten (1).

Geïdentificeerde portretten behoren tot de meest waardevolle stukken in een familiearchief. Jammer genoeg zijn zeldzame XIXe-eeuwse portretten, nagelaten door (groot) ouders of familieleden, maar al te dikwijls waardeloos geworden wegens de onmogelijkheid tot identificatie van de geportretteerde personen.

Portretbidprentjes zijn daarom zeer interessant omdat door een begeleidende tekst elke twijfel omtrent de identiteit van de geportretteerde wordt uitgesloten.

Het exciperen van het vernoemde repertorium verschaftte een aantal XIXe-eeuwse bidprentjesportretten van personen, geboren en/of overleden in het Land van Nevele. Ze worden hier overgenomen en gegroepeerd per gemeente, met opgave van de verzameling waarin ze voorkomen (2).

BACHTE-MARIA-LEERNE

Colle Sidonia

(°Bachte Maria Leerne 25.11.1848, † Bachte-Maria-Leerne 27.10.1883)
Verz. UBG nr. G11689/2 en G15809/45.

HANSBEKE

De Seille Pulcheria Maria Valeria

(° Hansbeke 05.06.1839, † Gent 28.08.1867)
fa. Charles-Joseph en Maria Joanna Dujardin
begijntje in het Convent ter Liefde.
Verz. KPB/8°.

Van Der Plaetse Maria Elisa

(° Hansbeke 04.11.1870, † Hansbeke 04.02.1888)
fa. August en Adelaide Verstraeten
meesteres in de zondagschool.
Verz. UBG nr. G15823/59.

LANDEGEM

Kluyskens Gustave Edmond
(°Gent 15.02.1820, † Landegem 03.08.1877)
fs. Jozef Frans
echtgenoot van Ursula Matthys
geneesheer.
Verz. UBG nr. G11692/17 G11698/10 en G15813/101.

Martens Ursula
(°Landegem 11.04.1818, † Merendree 30.07.1894)
weduwe van Karel Lodewijk Steyaert.
Verz. BG nr. G15826/69.

Van Der Vennet Maria Juliana
(°Landegem 11.08.1830, † Drongen 29.08.1893)
weduwe van Aloisius Taets.
Verz. UBG nr. G15826/81.

LOTENHULLE

De Keyser Joseph Francois
(°Waarschoot 14.02.1796, † Lotenhulle 28.02.1869)
weduwenaar van Van Doorne Marie Josepha
notaris.
Verz. MM Claes Brussel.

De Vis Joanna Philippina
(°Brussel 1809, † Lotenhulle 21.10.1866)
echtgenote van Adolf Van Hulle.
Verz. N. Th. M. Klooster Delft.

Van Doorne Henrica Joanna Isabella
(°Lotenhulle 21.06.1803, † Gent 14.02.1878)
echtgenote van Karel Van De Rostijne.
Verz. UBG nr. G11698/154.

Van Doorne Marie Josephe
(°Lotenhulle 25.04.1799, † Lotenhulle 19.12.1867)
echtgenote van Joseph Francois De Keyser.
Verz. J. De Vriendt Gent, K. Ghyselincq Gent, K. Vanden Berghe Geel.

NEVELE

Bekaert Felix

(°Nevele 30.12.1810, † Bassevelde 16.02.1870)

priester gewijd te Gent 24.05.1834

coadjutor te Schellebelle 17.01.1835

onderpastoor te Schellebelle 25.05.1835

onderpastoor te Gent Sint-Baafs 30.06.1837

pastoor te Bassevelde 01.12.1847.

Verz. KPB/8°, KPB/Bp, UBG nr. G15807/80.

Bekaert Paulina

(°Nevele 23.04.1805, † Waregem 28.07.1874)

weduwe van Charles Verhaeghe.

Verz. KPB/Bp, UBG nr. G11688/25 en G15820/35.

Bekaert Rosalie

(°Nevele 28.01.1809, † Gent 01.04.1881)

echtgenote van Charles Vanderhaeghen.

Verz. UBG nr. G11688/26 en G15812/5.

Blomme Brunon

(°Nevele 1799, † Lovendegem 17.05.1870)

weduwnaar van Colette Acke

notaris te Lovendegem.

Verz. UBG nr. G11688/64 en G11697/19.

Loontjens Joannes Francies

(°Nevele 22.03.1814, † Waasmunster 26.04.1876)

priester gewijd 13.06.1840

onderpastoor gewijd 13.06.1840

onderpastoor te Sint-Martens-Latem 21.07.1842

onderpastoor te Oostwinkel 27.09.1844

leraar godsgeleerdheid bij de Josephieten 1851

directeur der abdij van Rozenberg te Waasmunster 07.10.1854

directeur van het klooster te Opbrakel 25.09.1865

directeur der abdij van Rozenberg te Waasmunster 02.03.1871.

Verz. UBG nr. G11698/28 en G15814/36.

Penneman Angelique

(°Gent 1806, † Nevele 06.04.1869)

weduwe van Felix Blomme.
Verz. K. Vanden Berghe Geel, N. Th. M. Klooster Delft.

Schelstraete Joannes Baptista
(°Nevele 12.12.1816, † Nevele 06.04.1880)
echtgenoot van Eugenia De Kesel.
Verz. F. Lemmens Deurne.

Soudan Joseph Charles
(°Nevele 31.12.1800, † Aalter 27.06.1871)
weduwenaar van Marie Therèse Cannoot
echtgenoot van Louise De Ruyter
oud-burgemeester van Aalter
gemeenteraadslid van Aalter.
Verz. K. Ghyselincq Gent, K. Vanden Berghe Geel.

Teirlynck Victor Henri
(°Gent 01.05.1838, † Nevele 04.09.1866)
notaris
Verz. N. Th. M. Klooster Delft.

POEKE

De Verquigneul Ida Anna Philippina
(°Brussel 06.08.1804, † Poeke 29.06.1871)
fa. Louis Henri en Isabella Marie van Outheusden
weduwe van Adolphe De Preud 'homme d'Hailly
kasteelvrouw te Poeke.
Verz. UBG nr. G11694/56.

Van De Velde Justina
(°Evergem 24.04.1809, † Poeke 11.02.1871)
weduwe van Van Doorne Joannes.
Verz. UBG nr. G11689/31, KPB/Bp.

Van Doorne Joannes Antonius Guilielmus
(°Poeke 02.03.1805, † Poeke 22.04.1870)
fs. Joseph Ivo en Isabella Vaerman
weduwenaar van Augusta Van Eeckhaute

echtgenoot van Justina Van De Velde
notaris
oud-burgemeester van Poeke.
Verz. UBG nr. G15810/100.

Van Doorne Joseph Ivo
(°Poeke 1799, † Oudenaarde 09.02.1874)
fs. Joseph Ivo en Isabella Vaerman
priester gewijd te Mechelen 08.03.1823
pastoor te Bavegem 1832
pastoor te Sint-Kornelis-Horebeke 1843
pastoor in het begijnhof van Oudenaarde 1860.
Verz. UBG nr. G11689/129.

POESELE

De Mulder Maria Eliza
(Poesele 21.11.1856, † Poesele 15.06.1869)
fa. Karolus Ludovicus en Rosalia De Meyer.
Verz. K. Ghyselinck Gent, K. Vanden Berghe Geel.

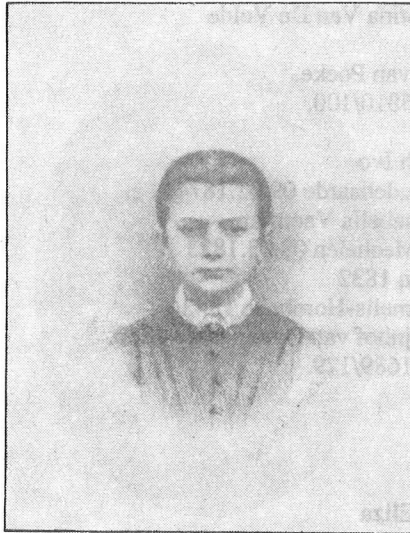
VINKT

Pypaert Auguste
(° Vinkt 18.07.1821, † Aarsele 24.02.1883)
echtgenoot van Mathilde Wibo.
Verz. UBG nr. G11694/62 en G15817/50.

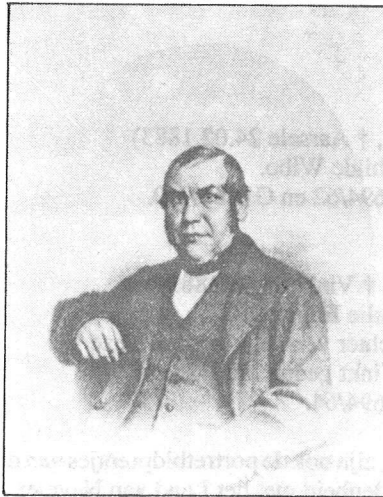
Pypaert Hippolytus
(°Vinkt 28.01.1815, † Vinkt 05.03.1883)
echtgenoot van Rosalie Engelsen
bijgevoegd vrederechter van het kanton Deinze
burgemeester van Vinkt gedurende 43 jaar.
Verz. UBG nr. G11694/64.

Vermeldenswaardig zijn ook de portretbidprentjes van de volgende priesters
wegens hun verbondenheid met het Land van Nevele:

Houwaer Carolus Joannes

Afb. 116 - M.E. DE MULDER
Vlaamse Stam, jg. 12, nr. 9, p. 480

Afb. 155 - J.B. SCHELSTRAETE
Vlaamse Stam, jg. 14, nr. 6, P. 310

(° Gent 08.07.1812 † Kerken 31.01.1892)
priester gewijd 30.05.1847
onderpastoor te Landegem en Oosterzele
onderpastoor te Oostakker 30.11.1847
pastoor te Kerkem 29.12.1868.
Verz. K. Vanden Berghe Geel, M.M. Claes Gent.

Hulin Victor Everard
(°Gent 13.09.1808, † Gent 23.05.1879)
onderpastoor te Landegem 01.05.1833
onderpastoor Gent 16.12.1841
militair aalmoezenier 29.09.1845
pastoor te Gent Sint-Anna 17.04.1849
ere-kanunnik Sint-Baafs 10.04.1878.
Verz. UBG nr. G11691/73.

Liedts Henricus Joannes
(°Oudenaarde 05.03.1805, † Lokeren 05.02.1863)
priester gewijd te Doornik 06.07.1828
onderpastoor te Gent H. Kerst 05.11.1829
pastoor te Lotenhulle 23.06.1840
pastoor-deken te Ronse 02.12.1846
pastoor-deken te Lokeren 24.03.1857.
Verz. UBG nr. G11692/82. en G11698/22.

Aanvullingen op deze naamlijst van XIXe eeuwse bidprentjesportretten van personen uit het Land van Nevele zijn steeds welkom op het redactie-adres.

A. MARTENS

Noten

- (1) F. LEMMENS, Repertorium van XIXde eeuwse bidprentjesportretten, in Vlaamse Stam, jg. VII, nr. 5, 1971 e.v..
- (2) Afkortingen:
UBG: Universiteitsbibliotheek Gent.
KPB/8: Koninklijk Prentenkabinet Brussel. Verzameling op naam van de kunstenaar, formaat 8°.
KPB/4°: idem, formaat 4°.
KPB/Bp: idem, verzameling bidprentjes.

Onderschriften bij de afbeeldingen

1. Bidprentjesportret van Joannes Baptista Schelstraete (Nevele 1816-Nevele 1880).
2. Bidprentjesportret van Maria Elisa De Mulder (Poesele 1856-Poesele 1869).

ONDERPASTOORS TE HANSBEKE TIJDENS HET ANCIEN REGIME

Petrus Swevers, pastoor te Hansbeke (1), was sedert zijn aanstelling in 1646 ook werkzaam in de dekenij van Deinze (2). Uiteindelijk werd hij op 5 december 1681, benevens zijn pastoraat te Hansbeke, als deken van Deinze benoemd. De nieuwe pastoor-deken bleef de pastorie van Hansbeke bewonen. Het ambt van deken te Deinze was overigens niet noodzakelijk verbonden aan de titelparochie van het dekanaat (3).

De benoeming van de eerste onderpastoor te Hansbeke dateert eveneens van 1681. Het is duidelijk dat de benoeming van een hulppiester op deze parochie verband hield met de aanstelling van pastoor Swevers als deken van Deinze. De onderpastoor diende de pastoor-deken te ontlasten van een deel van zijn parochiaal werk te Hansbeke, zodat deze meer tijd kon vrijmaken voor het bestuur van de dekenij.

De bezoldiging van de kapelaan bedroeg gewoonlijk 40 Vlaamse ponden, waarvan 17 door de gemeenten, 16 door de tiendeheffers en 7 door de pastoor werden betaald. Er kwam hem ook nog een bepaald aantal ponden toe uit de beneficie, gesticht in de O.L. Vrouw-kerk te Kortrijk, waarvan het inkomen tot 40 pond beliep. De Potter en Broeckaert lazen dienaangeaande in een geschrift, getiteld: *Onderpastorij van Hansbeke. Competentie*: „Den onderpastoor van Hansbeke moet jaarlykx hebben van de abdye voor competentie tot tweemaal 4p 3s 9d” (4).

Vermoedelijk betrok de onderpastoor toentertijd een kamer van de pastorie, die in de visitatieverslagen van bisschop Triest, daterend 1624-1654, trouwens herhaaldelijk als een voorname en degelijke woning, goed uitgerust en zeer gerieflijk, werd beschreven (5).

In het *Liber Memorialis* van Hansbeke (6) komt een naamlijst voor van de opeenvolgende onderpastoors van Hansbeke, beginnend met de eerste kapelaan Francesco Barresco die op 27 augustus 1681 op de parochie aankwam, en eindigend met de laatste onderpastoor Frans De Vlieger die er op 16 augustus 1977 werd benoemd.

Deze *Catalogus vicepastorum* werd eerst in 1842 door Albert Frans Charle, toenmalig pastoor van Hansbeke, opgesteld en werd vervolgens door de latere parochiegeestelijkheid bijgehouden.

Een afschrift van deze naamlijst, beperkt tot de onderpastoors tijdens het Ancien Régime, volgt als bijlage (7). Deze naamlijst vermeldt voor iedere onderpastoor de familienaam, de doopnaam (of de initialen ervan) en een datum.

Het opstellen van deze onderpastoorslijst heeft van pastoor Charle stellig enig speurwerk gevergd. Blijkbaar is de lijst volledig, hoewel de spelling van

de familienamen en de beginletters van de doopnamen weleens foutief genoteerd zijn. Een grondig onderzoek van archivalia, zoals parochiale registers en andere, leerde dat ook enkele van de aangegeven data, van indiensttreding of benoeming, konden verbeterd worden.

De hiernavolgende gecorrigeerde naamlijst van de opeenvolgende onderpastoors werd met een korte biografie aangevuld.

Naamlijst

- 1681-82 *Barresco Francies Alfons*
(°Gent 1654, † Gent Ekkergerm 27.11.1690), geboren op het Spaans kasteel, kruinschering 14.01.1680, onderpastoor te Hansbeke (27.08.1681-1682), te Zomergem (10.02.1682-1683), nadien kapelaan te Gent Ekkergerm.
- 1682-86 *Van De Moortele Francies*
(° 1653, † Oostwinkel 02.03.1689), gewijd te Gent 1678, baccalaureaat godgeleerdheid, onderpastoor te Hansbeke (15.02.1682-1686), pastoor te Oostwinkel (01.03.1686-1689).
- 1686-89 *Coppieters Gillis*
(°Zelee 09.10.1659, † Sint-Maria-Lerne 20.03.1724), zoon van Gillis en Joanna De Beule, kruinschering 31.10.1675, gewijd te Gent 01.04.1684, onderpastoor te Hansbeke (10.03.1686-1689), pastoor te Deurle (20.07.1689-1693) en te Sint-Maria-Lerne (1693-1724).
- 1689-94 *Gheerts Jacob*
(° Zaffelare 09.05.1662, † Wielsbeke 07.09.1730), zoon van Guillelmus, baljuw te Zaffelare, en Elisabeth Van Ackere, kruinschering 19.12.1682, wijding te Gent 17.03.1685, onderpastoor te Zaffelare (20.02.1687-1688), te Bazel (20.02.1688-1689) en te Hansbeke (10.08.1689-1694), pastoor te Hansbeke (26.04.1694-1696) en te Wielsbeke (29.02.1656-1730).
- 1698-04 *Winnebroodt August*
(° Ruiselede 1669, † Destelbergen 11.09.1704), zoon van August en Margerita De Waele, kruinschering 31.05.1792, wijding te Gent 12.05.1695, onderpastoor te Wetteren (20.08.1695-1698) en te Hansbeke (01.04.1698-1704), pastoor te Destelbergen (11.04.11.09.1704).
- 1704-11 *Colman Ferdinand Hyacinth*
(° Sint-Gillis Waas 1671, † Gent 17.09.1724), gewijd te Gent 03.03.1703, onderpastoor te Hansbeke (04.05.1704-1711) en te Sint-Jacobs Gent (13.03.1711-1724).

- 1711-16 *Broeckaert Lieven*
 (° Wetteren 1687, † Oostakker 11.01.1742), zoon van Egied en Francisca Baude, gewijd te Gent 28.02.1711, onderpastoor te Hansbeke (20.04.1711-1716), pastoor te Oostakker (30.12.1716-1742).
- 1716-21 *De Meyere Ludovic Albert*
 (° Oudenaarde 12.06.1690, † Oostrozebeke 20.01.1728), zoon van Cornelis en Marie Catharine Levevre, gewijd te Gent 16.09.1716, onderpastoor te Hansbeke (02.01.1717-1721), pastoor te Oostrozebeke (29.01.1721-1728).
- 1721-24 *Bourdeaux Jacob Ludovic*
 (° Wakken 13.12.1695, † Hamme 11.07.1726), zoon van Jan en Marie Anne Van Steenstraete, gewijd te Gent 08.03.1721, onderpastoor te Hansbeke (04.03.1721-1724) en te Hamme (09.07.1724-1726).
- 1724-43 *Herman Jan*
 (° Moerzeke 31.07.1698, † Desteldonk 03.05.1788), zoon van Adriaan en Catherine Van Geyte, gewijd te Gent 01.08.1724, onderpastoor te Hansbeke (02.08.1724-1743), deservitor te Hansbeke (26.01.1743-1761), pastoor te Desteldonk (30.11.1761-1788).
- 1743 *Josachim Fr*
- 1743-45 *Wauman Andries Placide*
 (° Moerzeke 05.05.1715, † Deinze 11.04.1785), zoon van Jacob en Elisabeth Van Bogaert, gewijd te Gent 21.09.1743, coadjutor te Hansbeke (22.09.1743-1745), onderpastoor te Aalter (09.11.1745-1746) en te Tielt (20.07.1746-1754), pastoor te Deinze O.L.Vrouw (05.03.1754-1762), deken van Deinze (17.12.1762-1785).
- 1745-48 *Raes Florent*
 (°Sint-Amandsberg 1716, † Poesele 25.10.1790), zoon van Andreas en Maria Brijs, gewijd te Gent 30.05.1744 onderpastoor te Hansbeke (01.12.1745-1748 en te Waregem (1748-1775), pastoor te Poesele (23.03.1775-1790).
- 1748 *Haeselwecker Jan Jacob*
 (°Ekkergem Gent 02.11.1723), zoon van Vitus en Elisabeth Hendricx, gewijd te Gent 23.12.1747, onderpastoor te Hansbeke vanaf 08.02.1748, nadien te Gent H. Kerst.
- 1748-49 *Bonnevie Jacob Ferdinand*
 (°Lokeren 1707), zoon van Jan, medicus, en Judoca Willems, gewijd te Gent 29.05.1733, kapelaan te Wissekerke-Bazel (01.06.1744-1748), onderpastoor te Hansbeke vanaf 06.08.1748.

- 1749-53 *De Vincke Jan Baptist*
 (° Gent Ekkergerm 06.06.1723, † Nieuwkerken Waas 02.11.1782), zoon van Maximiliaan, brouwer, en Françoise Therese Loreyns, gewijd te Gent 05.08.1748, onderpastoor te Hansbeke (01.05.1749-1753), te Belsele (15.02.1753-1755) en te Sinaai (20.02.1755-1767), pastoor te Nieuwkerken Waas (16.12.1767-1782).
- 1753 *Hebbelinck Francies*
 (° Gent H. Kerst 15.03.1721, † Hansbeke 22.12.1753), zoon van Nicolaas en Angeline Corbesier, gewijd te Gent 27.05.1747, onderpastoor te Vrasene (01.08.1750-1753) en te Hansbeke (15.02..22.12.1753).
- 1753-64 *Melis Joseph Bernard*
 (° Sint-Niklaas Waas 06.09.1726, † Schellebelle 03.05.1793), zoon van Judook en Harbara Wittock, gewijd te Gent 25.12.1752, onderpastoor te Hansbeke (20.12.1753-1764), pastoor te Schellebelle (20.10.1764-1792).
- 1764-76 *Goethals Bernard*
 (° Ertvelde 11.04.1739, † Sint-Gillis Waas 18.07.1821), zoon van Judook en Isabella Huygedam, gewijd te Gent 28.05.1763, onderpastoor te Hansbeke (30.10.1764-1776), pastoor te Verrebroek (1776-1784) en te Sint-Gillis Waas (15.10.1784-1821), deken van Hulst (1802-1821).
- 1776-95 *Van Peteghem Petrus Francies*
 (° Gent Sint-Michiels Zuid 06.09.1747, † Ronsele 30.04.1798), zoon van Petrus en Elisabeth Steens, gewijd te Gent 19.12.1771, proost te Hamme Sint-Anna, onderpastoor te Hansbeke (01.01.1777-1795), pastoor te Ronsele (09.12.1795-1798).
- 1795-05 *Van Peteghem Bernard*
 (° Lochristi 24.05.1765, † Kemzeke 08.06.1811), zoon van Joseph en Judoca Maria Dhondt, gewijd te Gent 24.03.1792, coadjutor te Waasmunster, onderpastoor te Hansbeke (15.12.1795-1805) en te Kemzeke (18.07.1805-1811).

Voetnoten

- (1) Petrus Swevers werd te Brussel ca. 1616 geboren. Hij behaalde de baccalaureaatsgraad in de godgeleerdheid aan de Alma Mater te Leuven, waar hij in 1639 als student werd ingeschreven. Hij was aanvankelijk onderpastoor te Zwijndrecht (1641-1643) en pastoor op Polder van Namen (22.09.1643-1646). Vanaf 09.01.1646 tot aan zijn

dood was hij pastoor te Hansbeke. Hij overleed er op 30.01.1694 en werd in de kerk begraven. (F. Michem: „De parochiegeestelijkheid in het Meetjesland tijdens het Oud Regiem” in Appeltjes van het Meetjesland, nr. 32, 1981, p. 99).

- (2) **K. Bergé:** *Kerkelijk Leven in de landelijke dekenij Deinze (1661-1762) in Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde*, Jg XLVIII, 1981, p. 44.
- (3) **F. Michem:** *De parochiegeestelijkheid van Groot Deinze tijdens het Oud Regime*, ibidem, p. 230-231.
- (4) **F. De Potter en J. Broeckaert:** *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen*, Gent 1864-1870, Eerste reeks, Deel III, Hansbeke, p. 31.
- (5) **J. Van De Castele en A. Martens:** *Hansbeke in de visitatieverslagen van bisschop Antoon Triest in Het Land van Nevele, jg., Afl, 1988.*
- (6) *Liber Memorialis* van Hansbeke p. 2-3, pastorie Hansbeke, met dank aan E.H. Marcel De Cock, pastoor, die welwillend dit register liet inzien.
- (7) Over de *Onderpastoors te Hansbeke na het Ancien Régime* wordt in een volgende bijdrage gehandeld.

Albert MARTENS, Gent
Frans MICHEM, Vinkt

Bijlage

Catalogus Vicepastorum in Hansbeke

27 aug	1681	D. Franciscus Bararo
	1682	D. Fr. Vandemoortel
10 maii	1686	D. Aegidius Coppetiers
11 '7bris	1689	D. Joannes Fr Heerts
20 julii	1698	D. A Winnebroodt
4 maii	1704	D. Fr Colman
2 maii	1711	D. Livinus Brodheert
2 januarii	1717	D. L A Demeyere
4 martii	1721	D. J H Bourdeaux
2 aug	1724	D. Joannes Herman
3 7bris	1743	D. Fr Joachim
3 Xbris	1743	D. A Wauman
1 Xbris	1745	D. Florentinum Raes
8 februarii	1748	D. J J Haeselwecker
		hic nominatus fuit vicepastor Gandae
6 aug	1748	D. J Joes Bonnevie

13 maii	1749	D. J B Devincke
19 junii	1753	D. Fr Hebbelins
24 Xbris	1761	D. J B Melis
31 8bris	1764	D. B Goethals
		qui past. et decanus obiit Sti Aegidii Wasiae
10 januarii	1777	P J Vanpeteghem
15 Xbris	1795	D. B Vanpeteghem

(Uit het „Liber Memorialis” van Hansbeke)

ZUSTERS VAN SINT-VINCENTIUS A PAULO GEBOREN IN HET LAND VAN NEVELE

In 1837 werd te Deinze de Congregatie der Zusters van Sint-Vincentius a Paulo gesticht, onder leiding van E.H. Constant Janson, pastoor te Deinze, en met financiële steun van Juffrouw Marie Martens, weldoenster.

Ter gelegenheid van de 150e verjaardag van deze stichting verscheen bij de drukkerij-uitgeverij Lannoo te Tielt een jubileumboek „Congregatie Zusters van de Heilige Vincentius te Deinze”, opgesteld door E.H. Frans Michem met medewerking van een werkgroep der Zusters Sint-Vincentius Deinze. Dit prachtig en rijk geïllustreerd werk verhaalt in een reeks van 11 hoofdstukken uitvoerig de geschiedenis van de Congregatie der Zusters van Sint-Vincentius te Deinze vanaf de moeizame start in 1837 tot op heden. In een 12e hoofdstuk wordt een bondige kroniek van ieder van de bijhuizen gegeven terwijl een 13e hoofdstuk over het missiehuis op oosterse bodem handelt.

Onder de bijlagen vindt men een volledige lijst van de overleden zusters van de Congregatie, alsmede een lijst van de huidige leden van deze zustergermeenschap.

Talrijk is de groep van zusters die in het Land van Nevele geboren zijn. In de hiernavolgende opsomming worden deze streekgebonden religieuzen met familienaam, kloosternaam, geboortedatum, datum van intrede (en van overlijden) alfabetisch per deelgemeente vermeld.

A.M. Gent

Familienaam	Kloosternaam	Geboorte	Intrede	Overlijden
BACHTE MARIE LEEERNE				
Lavent Irma	Zr. M. Victorine	24.11.1920	19.03.1943	11.05.1944
<i>Peirens Maria</i>	<i>Zr. M. Roberta</i>	10.12.1908	19.03.1936	
Vereecke Julie	Zr. M. Raphael	06.09.1855	05.04.1875	02.09.1881
HANSBEKE				
<i>Van Yperen Elza</i>	<i>Zr. M. Josine</i>	18.08.1914	25.09.1944	
LANDEGEM				
Martens M. Constance	Zr. M. Anais	25.07.1899	08.09.1916	15.09.1921
LOTENHULLE				
Brouwere M. Theresia	Zr. Perpetua	16.10.1826	16.08.1854	27.07.1872
Huys Germaine	Zr. M. Landualda	03.02.1898	12.09.1922	31.03.1935
Vermeersch Pelagie	Zr. M. Euthalia	27.08.1852	05.08.1882	21.03.1937
MEIGEM				
De Waele M.Louise	Zr. M. Valerie	17.12.1858	07.10.1885	19.07.1955
Dujardin Joanna	Zr. Constanca	10.06.1806	01.07.1836	10.05.1886
Wauters Eulalie	Zr. M. Angelina	20.03.1875	21.03.1896	04.06.1907

Familiennaam	Kloosternaam	Geboorte	Intrede	Overlijden
MERENDREE				
De Cock Colette <i>Scherpereel Maria</i>	Zr. M. Gerulpha <i>Zr. M. Clara</i>	20.09.1854 07.10.1901	21.08.1878 08.12.1917	15.03.1892
NEVELE				
<i>De Clercq Zoë</i>	<i>Zr. M. Martha</i>	03.08.1904	05.09.1927	
De Maegd M. Theresia	Zr. Ursula	15.02.1835	01.12.1868	26.05.1884
Martens M. Christine	Zr. M. Antonia	16.04.1844	18.08.1869	05.02.1924
Van Wanzeele Therese	Zr. M. Helene	26.07.1843	04.08.1868	23.07.1877
POEKE				
Vanseveren Henriette	Zr. M. Barbara	18.05.1825	04.11.1845	26.10.1906
VINKT				
Neirinck Amelie	Zr. M. Bernarde	28.06.1833	27.10.1858	29.05.1902
Schatteman Coleta	Zr. Humbeline	30.12.1827	21.06.1852	04.08.1876
Schatteman Melanie	Zr. Victoire	21.02.1825	04.08.1861	20.07.1877
Van Rysseghem Justine	Zr. M. Anselma	11.06.1911	02.10.1934	18.09.1984
<i>Van Rysseghem Martha</i>	<i>Zr. M. Sylvana</i>	30.07.1909	11.10.1932	
Van Rysseghem Zulma	Zr. M. Reginalda	21.01.1906	08.09.1928	08.09.1962
Verstraete Augusta	Zr. M. Benedicta	10.10.1849	18.01.1876	01.06.1893
VOSELARE				
De Waele Anne Marie	Zr. M. Stephanie	26.09.1899	02.02.1931	27.12.1973
Schelphe Charlotte	Zr. M. Vincentia	10.11.1853	30.09.1873	12.03.1940

PRIESTERS UIT HET LAND VAN NEVELE, VERMELD IN „HET MARTELAARSBOEK”

Ingevolge de uiteindelijke overwinning van de Franse republikeinse troepen op het Oostenrijkse leger te Fleurus op 26 juni 1794, werden de Oostenrijkse Nederlanden op 1 oktober 1795 bij Frankrijk ingelijfd.

Geleidelijk werden de antikerkelijke maatregelen, die in Frankrijk bestonden, ook in de geannexeerde gebieden van toepassing. Vervolgens werd in 1797 van de geestelijkheid geëist een eed van trouw af te leggen, een gelofte van gehoorzaamheid en onderwerping aan alle wetten van de Franse Republiek. Deze verklaring behelsde een erkenning van de burgerlijke constitutie van de geestelijkheid, die door paus Pius VI was veroordeeld.

Het grootste deel van de geestelijkheid weigerde deze eed af te leggen. De niet beëdigde geestelijken werden vervolgd en hun kerken of kloosters gesloten. Voor deze priesters begon de besloten tijd. Alle gevaren trotserend bleven zij in particuliere woningen, schuren of stallen de heilige mis celebreren en de sacramenten toedienen. Ze vonden een schuilplaats bij de bevolking en hun aanhouding gaf vaak aanleiding tot bloedige gevechten. De aangehouden werden in gevangnissen opgesloten of gedeporteerd en velen stierven van ontbering (1).

J.B. Van Bavegem, oud-pastoor van Zwijndrecht, bracht hulde aan het *heldhaftig gedrag der Belgische geestelijkheid ten tijde der Fransche omwenteling op het einde der achttiende eeuw* in *Het Martelaarsboek* waarvan in 1875 een nieuwe aangevulde en omgewerkte uitgave verscheen bij de boekdrukkerij J. en H. Vander Schelden te Gent (2). In dit boek wordt de vervolging van de geestelijkheid beschreven, lijsten en summier levensschetsen van de slachtoffers opgenomen.

Onder deze slachtoffers worden een aantal priesters vermeld die in het Land van Nevele werden geboren of er een parochie bedienden. Hun levensschets wordt hier onveranderd in de oude spelling overgedrukt. In bijgaande noten worden aanvullende gegevens over hen medegedeeld, genoteerd uit de pastoorlijsten die door E.H. F. Michem opgesteld werden (3).

Claeys Petrus-Franciscus

Geboren in 1731 te Hansbeke, dekenij van Nevele, bisdom van Gent, werd

in 1784 pastor van Cruibeke, dekenij van Waas, waar de dwingelandij der fransche Jacobijnen in 1792 en 1794 den grootsten schrik verspreidde. De eerw. heer pastor gebruikte zijn gezag en zijnen invloed om zijne parochianen gerust te stellen en tegen de zegepralende goddeloosheid te versterken. Dit mishaaide grotelijks aan de Franschen en hij werd een voorwerp van aanhoudende vervolgingen en verdrukkingen, tot dat hij eindelijk gedwongen werd de zorg zijner parochianen aan den eerw. heer onderpastoor toe te vertrouwen en over de hollandsche grenzen te vluchten. Hij verbleef in de omstreken van het hollandsch stedeken Hoorn, waar hij schielijk overleed, den 4 Januari 1795, in den ouderdom van 64 jaren (4).

Coppieters Joannes-Baptista

Geboren in 1754 te Zele, was onderpastor te Beveren(Waas) toen hij, om zijn standvastigheid jegens de H. Kerk, den 27 September 1798, werd gevat en naar het rasphuis van Gent verzonden. Om zijne zwakke gezondheid werd hij bij de oude en ziekelijke priesters in het oud klooster der Alexianen verplaatst en bleef er tot het consulaat van Buonaparte. Met het concordaat van 1801 werd hij pastor van Meigem, dekenij van Nevele, en het volgende jaar pastor van Dendermonde, waar hij den 15 Maart 1808 overleed (5).

De Raedt Augustinus

Geboren te Thielt, na zijne studie in de godgeleerdheid voltrokken te hebben, werd onderpastor te Bellem benoemd en later pastor te Zeveren bij Deinze. Tijdens de vervolging van 1797-98 werd hij tot ballingschap veroordeeld. In 1805 noemde men hem pastor van Meulebeke, waar hij overleden is, den 28 April 1814 (6).

Lambrecht Joannes-Franciscus

Geboren in 1743 te Hansbeke, bisdom van Gent, was coadjutor te Bellem als hij, op 't einde van 1799, als onbeëdigde priester werd aangehouden en naar het rasphuis van Gent vervoerd, waar hij tot midden van Januari 1800 verbleven is. Hij vestigde zich in zijn geboortedorp, waar hij overleed in December 1835 (7).

Lamme Hermanus

Geboren den 20 April 1769 te Nevele, bisdom van Gent, priester gewijd den 25 Mei 1793, deservitor te Mooreghem (bij Oudenaarde) sedert 1795, werd om weigering van den eed van haat tegen het koninkdom tot ballingschap verwezen, en den 14 November 1798 in het rasphuis van Gent aangebracht. Daar hij ziekelijk was, werd hij verplaatst in het voormalig klooster der Alexianen, waar hij verbleef tot 9 Januari 1800. Op 24 Januari 1803 werd hij onderpastoor van Sint-Baafs te Gent; den 5 December 1807 pastor van Drongen, den 11 Februari 1815 pastor van Oostende en den 1 Juli 1822 pastor van Harelbeke, waar hij overleden is, den 15 Februari 1842 (8).

Neyt Gilbertus

*Geboren in 1729 te Gent, monnik der abdij van Drongen, pastor van Astene bij Deinze in 1774, moest zich tijdens de vervolging van 1797-1800 ver-
steken; doch hij werd ontdekt en in het rasphuis van Gent opgesloten, waar hij overleden is, den 14 December 1798 (9).*

Sierens Bernardus

Geboren in 1751 te Somergem, monnik (Mr Malachiss) der abdij van Baudelo te Gent, werd als onbeëdigde priester den 17 Februari 1799 te Gent in het rasphuis opgesloten en later, om zijn ziekelijkheid, in de Alexianen verplaatst waar hij verbleef tot 5 Januari 1800. In 1815 werd hij pastor van Lede, dekenij van Oudenaarde, waar hij zijne ziel aan God gaf den 12 Februari 1817 (10).

Somers Eugenius

Geboren in 1738 te Gent, monnik der abdij van Drongen, in 1790 pastor van Nevele, weigerde den eed van haat tegen het koninkdom af te leggen, en werd door decreet van 14 Pluiose VI, geteekend Barras, tot ballingschap verwezen. Den 29 Maart 1798 aangehouden werd hij naar het rasphuis van Gent geleid. Om zijne hooge jaren en ziekelijkheid in de Alexianen verplaatst, bewam hij den 16 Januari 1800 zijne vrijheid weder. Na het concordaat hernam hij zijne bediening te Nevele, waar hij den 6 Mei 1802, afgemarteld door de ellenden zijner vervolging, in den Heer ontsliep (11).

Staelens Carolus-Josephus

Geboren in 1745 te Ronsse, sedert 1789 pastor van Poucques, dekenij van Nevele, weigerde den eed van haat tegen het koningdom af te leggen, en werd tot ballingschap veroordeeld. Daar hij door de gendarmen opgezocht werd, keerde hij naar zijne geboorteplaats, waar hij korten tijd verbleef. Den 3 December 1798 werd hij ontdekt, naar het rasphuis van Gent vervoerd, en later naar het gevang van Valenciën overgebracht, waar hij, om zijnen ziekelijken toestand, mogt verblijven. Den 26 Maart 1799 werd hij in vrijheid gesteld. Bij zijnen wederkomst in het vaderland vestigde hij zich te Ronsse, waar hij in den ontsliep, den 6 Februari 1812 (12).

Van Baeten Joannes

Geboren te Gent in 1728, sedert 1763 pastor van Hansbeke, dekenij van Nevele, en sedert 1791 deken van het district Deinze, verwierp krachtddadig den eed van haat tegen het koningdom, en werd dientengevolge naar het rasphuis van Gent gebracht. Met het sluiten van het concordaat keerde hij naar Hansbeke, en werd deken van het nieuw district van Nevele. Hij ontsliep in den Heer den 5 februari 1805 (13).

Van Mieghem Joannes-Franciscus

Geboren in 1756 te Lokeren, coadjutor van den eerw. heer Van Mieghem, pastor van Ste Maria Laarne (dekenij van Deinze), wiens neef hij was, werd den 23 December 1798 met zijnen oom, om weigering van den eed van haat tegen het koningdom aangehouden en naar het rasphuis van Gent gebracht. Om zijne ziekelijkheid mocht hij zijnen oom naar de Alexianen volgen. Den 14 Januari 1800 keerde hij in vrijheid en hernam zijnen vorigen dienst. Ten gevolge van het ontslag van zijnen oom, werd hij in 1804 pastor van Ste Maria Laarne (lees Sint-Maria-Leerne), en overleed aldaar in zijne herderlijke bediening, den 9 Maart 1828 (14).

Van Mieghem Nicolaas

Geboren in 1730 te Sint-Nicolaas, sedert 1780 pastor van Ste Maria Laarne, was oom van den voorgaande en had hetzelfde lot in de vervolging van 1797. Hij kwam in vrijheid den 11 September 1799 en keerde naar zijne parochie. Hij gaf zijn ontslag in 1804 en stierf den 3 Maart 1813 (15).

Vyvens Ludovicus-Benedictus

Geboren in 1764 te Huisse bij Oudenaarde, sedert 1794 pastor van Wortegem, werd den 14 November 1798 naar het rasphuis van Gent vervoerd, waar hij om zijnen ziekelijken toestand mocht verblijven. Den 10 September 1799 bekwam hij zijne vrijstelling. In 1802 verkreeg hij de pastorij van Lootenhulle, dekenij van Nevele, en in 1807 die van Denterghem, dekenij van Thielt. Op deze parochie ontsliep hij in den Heer, den 1 November 1809 (16).

Noten

- (1) *Twintig eeuwen Vlaanderen*, deel 3, hoofdstuk 1: De Franse Overheersing, p. 12-62, N.V. Heideiland-Orbis Hasselt.
- (2) Een fotografische herdruk van dit uniek werk verscheen in 1983 bij de drukkerij-uitgeverij Flandria Nostra te Torhout.
- (3) F. MICHEM, *De pastoors van het Land van Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. IV, afl. 3 en 4, 1973.
F. MICHEM, *De parochiegeestelijkheid in het Meetjesland tijdens het Oud Regiem*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 32, 1981.
F. MICHEM, *De parochiegeestelijkheid van Groot-Deinze tijdens het Oud Regime*, in *Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde*, jg. XLVIII, 1981.
F. MICHEM, *De parochiegeestelijkheid van de dekenij Deinze na het ancien Regime*, ibidem, jg. LI, 1984.
- (4) Claeys Petrus-Frans (° *Hansbeke* 16.09.1731, † Hoorn Nederland 04.01.1795), zoon van Joannes en Maria Bresseel, priester gewijd te Gent op 01.05.1760, coadjutor te Zevergem (1762-1765), onderpastoor te Tielrode (1767-1772) en te Kruishoutem (1772-1784), pastoor te Kruibeke vanaf 26.04.1784.
- (5) Coppieters Jan-Baptist (° Zele 17.04.1752, † Dendermonde 15.03.1808), zoon van Carel en M. Theresia Scheirs, priester gewijd te Gent op 01.06.1776, kapelaan te Zele in 1776, onderpastoor te Beveren-Waas in 1777-1802, pastoor te *Meigem* (23.04.-09.10 1802), pastoor te Dendermonde (09.10.1802-1808).
- (6) De Raedt August (° Tielt 24.04.1752, † Meulebeke 28.04.1814), zoon van Joseph en Godelieve Persijn, priester gewijd te Gent op 01.06.1776, coadjutor te Ruiselede (17.09.1779) en te Aarsele (22.01.1780), onderpastoor te Bellem (25.03.1780-1795), pastoor te Zeveren (11.09.1795-1802), pastoor te Meulebeke (09.10.1802-1814).
- (7) Lambrecht Jan-Frans (*Hansbeke* 27.03.1744, † *Hansbeke* 10.12.1835), zoon van Egied en Petronilla Bogaert, priester gewijd te Gent op 01.06.1776, kapelaan te Gent Ekkergem (1780-1799), onder-

- pastoor te Bellem (1800-1810).
- (8) Lamme Herman (° *Nevele* 20.04.1769, † Harelbeke 15.02.1842), zoon van Petrus en Joanna Maria Aerents, priester gewijd te Lochristi op 25.05.1793, onderpastoor te Gent Sint-Baafs (20.07.1794), pastoor te Drongen (05.12.1807-1815) te Oostende (11.02.1815-1822) en te Harelbeke (18.06.1822-1842).
 - (9) Neyt Ghijsbrecht (° Gent 27.11.1729, † Gent 14.12.1798), premonstratenzer, zoon van Judook en Joanna Van Coppenolle, priester gewijd te Gent op 09.06.1753, onderpastoor te *Landegem* (1761-1768), onderpastoor te Drongen (1768-1776), pastoor te Astene (1776-1798).
 - (10) Sierens Bernard (° Zomergem 21.12.1751, † Wannegem Lede 12.02.1817), zoon van Francies en Barbara Th. Claes, monnik van de Baudelo-abdij (pater Zacharias), gewijd te Gent op 13.11.1798, onderpastoor te *Hansbeke* (08.07.1805-1807), directeur Bijloke Gent (07.12.1807), pastoor te Grammene (29.10.1814) en te Wannegem-Lede (19.11.1814-1817).
 - (11) Somers Eugene (° Gent 16.04.1738, † *Nevele* 06.05.1802), zoon van Petrus en Margareta Dieraert, priester gewijd te Gent op 18.12.1762, licentiaat godgeleerdheid, pastoor te *Nevele* vanaf 17.03.1790 tot aan zijn dood.
 - (12) Staelens Carel-Joseph (° Ronse 1745, † Ronse 06.02.1812), pastoor te *Poeke* van 20.06.1775 tot 20.06.1797, ontslagnemend wegens verlamming.
 - (13) Van Baeten Jan (° Gent Sint-Baafs 10.09.1728, † *Hansbeke* 05.02.1805), zoon van Ignatius en M. Jeanne De Crijts, priester gewijd te Gent op 23.12.1752, onderpastoor te Zaffelare (12.01.1753-1756), subregent op het Groot Seminarie te Gent (10.03.1756-1761), pastoor te *Hansbeke* van 30.11.1761 tot aan zijn dood, eveneens deken van Deinze (1792-1805).

Volgens het hiernavolgend relaas van De Potter-Broeckaert was er enige opschudding bij de aanhouding van Jan Van Baeten:

„Het laatste historische feit, waarvan Hansbeke getuige was, viel acht jaren later voor (lees 1798), toen België onder het schrikverwekkend beheer der Fransche Republiek lag te zuchten, en 't met onze vrijheid en onafhankelijkheid gedaan was. De pastoor, een zeventigjarige grijsaard, en daarbij zwak en krank, was, om geweigerd te hebben den bekenden eed af te leggen, tot de verbanning veroordeeld. Reeds was hij door de gendarmen aangehouden, maar de dorpelings, in allerijl van huns herders gevangneming door den koster verwittigd, vergaderen en nemen tot wapen al wat in hunne handen valt. Zij werpen zich op de agenten van het gehate gezag, rukken den weerloozen priester uit hunne handen en leiden hem in zegepraal naar de pastorij terug”.

Volgens L. Van Driessche werd toentertijd op de hoogkamer van de hoeve, bewoond door de familie Van Driessche op de wijk Ro, zoals ook op andere plaatsen in de gemeente, de H. Mis in het geheim

opgedragen die door een aantal parochianen eerbiedig werd bijgevoerd.

- (14) Van Mieghem Jan Frans (° Lokeren 05.08.1756, † *Bachte-Maria-Leerne* 09.03.1828), zoon van August en M. Anne Vanden Berghe, priester gewijd te Gent op 14.06.1783, coadjutor te *Sint-Maria-Leerne* (1790-1804), pastoor te *Bachte-Maria-Leerne*, (28.06.1804-1828).
- (15) Van Mieghem Nicolaas (°Sint-Niklaas 08.12.1730, † *Bachte-Maria-Leerne* 03.03.1814), zoon van Jacob en Elisabeth Melis, priester gewijd te Gent op 20.05.1758, onderpastoor te Moerbeke Waas (20.05.1762-1781), pastoor te *Bachte-Maria-Leerne* van 14.08.1781 tot aan zijn ontslag op 28.06.1804.
- (16) Vijvens Ludo Benedikt (°Huise 13.02.1747, † Dentergem 11.11.1809), zoon van Ferdinand en Marie Francisca Landrieu, priester gewijd te Gent op 09.12.1771, onderpastoor te Gent.H. Kerst (10.06.1775-1796), pastoor te Wortegem (20.04.1796-1803), te *Lotenhulle* (07.01.1803-1808) en te Dentergem (08.08.1808-1809).

A.M. Gent

VOOR U GELEZEN

Olivier-Gérard Willemot, *Familia Van Overbeke ex Hansbeke (1784-1987)*, 166 pagina's met talrijke illustraties, Gent 1987, in eigen beheer „Ter Vaert” Gérard Willemotlaan 90, 9910 Mariakerke, prijs 950 fr.

Het eerste deel van het werk „Familia Van Overbeke” geeft min of meer uitvoerige biografieën van Jan-Baptist Van Overbeke (1784-1874) uit Lotenhulle, gehuwd met Sophie Moens (1796-1855) uit Bellem, en van zijn kinderen. Jan Baptist Van Overbeke vestigde zich te Hansbeke waar hij een handelsbedrijf in bouwmaterialen, mest- en brandstoffen uitbaatte en achtereenvolgens als gemeenteraadslid, schepen en burgemeester een belangrijke politieke activiteit aan de dag legde. Het echtpaar Van Overbeke-Moens had zes kinderen: August, Jan-Baptist x Henrica Van Hoorebeke, Louise-Marie x August-Napoléon Fobe, Adèle x Charles Van Damme, Karel x Pauline Thol en Elodie x Henri Carlier.

Het tweede deel geeft de genealogische data van alle filiaties van het parenteel van het echtpaar Van Overbeke-Moens, soms aangevuld met biografische gegevens.

De biografische en genealogische teksten over de verschillende families zijn in het Nederlands of in het Frans gesteld, blijkbaar afhankelijk van de gangbare spreektaal in de familie.

Het stamboek is zeer rijk geïllustreerd met prachtige (familie-) foto's en allerhande documenten uit het familiearchief zoals: rouwbrieven, bidprentjes, wenskaarten, spijskaarten, communieprentjes e.a., hetgeen het werk verheft tot een merkwaardig kijk- en familieboek.

A. MARTENS, Gent

VERSLAGEN

Zaterdag 16 april 1988 te Nevele, ontmoeting tussen 1e en 2e Regiment Jagers te Voet en M. G. Bataljon 6.

Onder impuls van de heer Jan Janssens en met medewerking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” kwamen op 16 april 1988 in Nevele de Belgische en Duitse oudstrijders samen, die tijdens de meidagen in 1940 in een hardnekkige strijd tegenover mekaar stonden aan het Schipdonkanaal tussen Nevele en Meigem.

Tegen 10 u. kwamen de eerste genodigden in de brandweerkazerne van Nevele aan. Een beetje onwennig gingen ze aan de lange tafel zitten, waar brandweermannen hen vergastten met een kopje koffie.

Toen alle stoelen waren bezet werden de genodigden begroet in het Nederlands, Frans en Duits. Het taalprobleem mocht die dag geen probleem zijn want Jan Janssens en Jan Luyssaert hadden een brochure samengesteld waarin alle toespraken en het programma in drie talen waren afgedrukt. Bovendien mengden enkele tolken zich onder de menigte om alle eventuele taalproblemen vlug op te lossen.

Nadat het eerste ijs gebroken was, trokken de genodigden naar de Markt van Nevele. Een delegatie van de Jagers te Voet en van het M.G.-bataljon 6 legde aan de beide monumenten voor de Belgische gesneuvelden een krans neer en hielden er een korte toespraak.

Nadien ging een delegatie van de Jagers te Voet bloemen neerleggen op het graf van hun gesneuvelde makker Raphaël Van Temsche die op het kerkhof van Nevele begraven ligt.

Tijdens de ontvangst in de raadzaal van het gemeentehuis te Nevele, was burgemeester A. Van Speybroeck de eerste woordvoerder.

Hij dankte de organisatoren en preees de moed van de Jagers te Voet die tijdens de meidagen 1940 geen meter van het door hen bezette terrein prijsgaven. Tevens dankte hij de Duitse oudstrijders van het M.G.-bataljon 6 om hun spontane deelneming aan deze dag van verzoening. Dankzij hun discipline gebeurden er in mei 1940 geen tragedies zoals in de naburige dorpen Vinkt en Meigem, onder de verantwoordelijkheid van een andere Duitse eenheid.

Als teken van vriendschap bood de burgemeester de aanwezigen een receptie aan.

Naarmate de receptie vorderde kwamen de tongen los en werd de sfeer lossler.

Met behulp van een tolk ontsponnen zich in kleine groepjes spontane gesprekken, adressen werden geruild en afspraken gemaakt.

De receptie eindigde met een groepsfoto op de trappen van het gemeentehuis.

Langzaam zakten de gasten af naar de zaal Novy, waar ze aan tafel gingen aanzitten voor het banket. Ook hier werden door vertegenwoordigers van de Jagers te Voet en van het M.G.-Bataljon 6 lovende, dankende en soms vermanende woorden gesproken.

De opgewekte stemming tijdens het banket bracht het tijdschema enigszins in de war, want als oud -gedienden herinneringen bovenhalen zou het een misdaad zijn die gesprekken af te breken voor een diavoorstelling.

De diavoorstelling over de gevechten om Nevele was samengesteld door Jan Janssens en Peter Taghon. Zij hebben uit Belgische en Duitse fotoalbums een reeks unieke foto's van Nevele samengebracht.

Bij degenen die alles aan den lijve hadden meegemaakt riepen deze dia's herinneringen op aan slechtere tijden.

Maar ook de heemkundigen die niet in deze gevechten waren betrokken geweest, waren geboeid door de voorstelling.

Om deze mooie dag of te ronden brachten nog vele aanwezigen een bezoek aan het museum „Rietgaverstede”. Conservator A. Janssen glunderde bij die grote opkomst. Lovende woorden werden geschreven in het gastenboek...

J.L.

Vrijdag 20 mei 1988, huldiging van de heer A. Janssens ter gelegenheid van 25 jaar museum „Rietgaverstede”.

De raadzaal van het gemeentehuis van Nevele was net groot genoeg om de vele vrienden van Antoine Janssens te ontvangen.

Samen met het gemeentebestuur van Nevele bracht de heemkundige kring „Het Land van Nevele” hulde aan Antoine Janssens ter gelegenheid van 25 jaar museum „Rietgaverstede”.

In naam van de heemkundige kring sprak voorzitter Jan Luysaert volgend welkomstwoord uit:

Beste Antoine en Agnes

We hebben allemaal in onze schooltijd geleerd dat er in de geschiedenis verschillende perioden of tijdvakken zijn. Zo leerden we dat er een prehistorie is, de klassieke oudheid, de middeleeuwen, de nieuwe geschiedenis en de nieuwste geschiedenis.

Niet alleen historici delen de geschiedenis van de mensheid in perioden in, ook in de volkstaal horen we dat de gewone man zijn leven in tijdvakken indeelt:

„t was vóór de oorlog, tijdens de oorlog of na de oorlog”, of vóór ik getrouwd was en nadat ik getrouwd was,„

Ik zou de geschiedenis van Nevele ook willen in perioden indelen: de periode vóór de stichting van het museum Rietgaverstede en de periode na de stichting van het museum. Elk van die perioden heeft zijn duidelijke kenmerken.

Vóór de stichting van het museum „Rietgaverstede” vertelt in de school van Nevele de strenge dorpsonderwijzer meester Leo Reel spannende verhalen over de geschiedenis van Nevele. Zijn informatie zal hij allicht wel gehaald hebben uit het werk van De Potter en Broeckaert.

Eén van zijn leerlingen zat heel geboeid te luisteren en werd als het ware bezeten door een drang om meer te weten over die geschiedenis van Nevele. Hij begon zelfs zijn geschiedenis van Nevele neer te schrijven.

En als zoveel kinderen van zijn leeftijd begon hij te verzamelen, geen postzegels of sigarenbandjes maar postkaarten van Nevele en de streek. Bij de kleine Antoine was het geen bevestiging die verdween toen de voetbal of de eerste goeie fiets opdoken. Neen, met ernst en toewijding zoekt hij verder naar prentkaarten over de streek en met zijn eerste spaarcenten kocht hij als twintigjarige een uitgebreide verzameling kaarten van de uitgeverij Dossche - Duchateau in Nevele.

In Antoine ontloek echter veel meer dan een verzamelaar van postkaarten of oude voorwerpen.

Hij was begaafd met een bijzonder goede opmerkingsgave: aan zijn oog ontsnapte niets en zijn oor legde hij te luisteren. Hij trok met zijn *bakske* fietsend door de streek, zag en fotografeerde. Hij noteerde wat hij hoorde of gebruikt er later de bandopnamen voor. En ondertussen groeide ook zijn verzameling oude voorwerpen, die hij in een hokje in zijn ouderlijk huis stapelde en opborg.

Nog altijd voor de stichting van het museum „Rietgaverstede” trouwde Antoine met Agnes. Het is zij die hem in zijn heemkundig werk erg gestimuleerd heeft en hem o.m. aangeraden heeft na de tentoonstelling in 1961 over molens, een museum te bouwen.

Op 24 mei 1963 werd dan het museum officieel geopend. Antoine wilde die opening bescheiden laten voorbijgaan. Maar zijn vrienden dachten er anders over. In aanwezigheid van o.m. Dr. J. Weyns en de heer R. Vanderlinden werd het museum plechtig voor het publiek geopend.

En nu begint de tweede periode in de geschiedenis van Nevele.

Op 21 mei 1964, nauwelijks een jaar later werd een nieuw gedeelte van het museum in gebruik genomen. Dit zou volgens Antoine het laatste worden. Maar 7 jaar later op 22 mei 1971 werd de literaire afdeling van het museum plechtig geopend.

Het tweede tijdvak in de geschiedenis van Nevele wordt niet alleen gekenmerkt door de uitbreiding van het museum „Rietgaverstede”.

Rond de persoon van Antoine en rond zijn museum groeide als het ware een heemkundig centrum. Met grote regelmaat organiseerde hij tijdens de Sinksenkermis tentoonstellingen over een of ander facet van het verleden van Nevele, met documenten uit zijn verzameling.

Antoine beperkte zich niet tot het tentoonstellen van zijn documenten. Reeds voor de stichting van het museum was hij begonnen met het schrijven van korte artikeltjes in „Ons Heem”. In de „K.O.K.” Deinze publiceerde hij langere stukken.

Maar vooral na de stichting van het museum groeide zijn schrijfdrang, het aantal bijdragen groeide en de kwaliteit verbeterde.

Ook in dit tweede tijdvak van de geschiedenis van Nevele, was het weer Antoine die in 1969 de stichters van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” op hun nummer zette en hen zei dat ze eerst moeten bewijzen wat ze konden, dan zou hij wel zien of hij zou meewerken.

In de heemkundige kring „Het Land van Nevele,” is Antoine niet alleen één van de stuwende krachten, hij is ook de grote inlichtingsbron. Voortdurend kunnen wij op zijn documentatie, zijn kennis en zijn verzameling teruggrijpen. Als geschiedkundige en heemkundige leer je de dingen, de mensen, het verleden ook relativiseren.

Je doorziet een aantal systemen, je hebt de mensen door en je weet dat een mensenleven toch maar een klein fragmentje is van die lange mensgeschiedenis.

Is dat niet de drijfveer geweest van Antoine om door de persoon van zijn zoon, op 16 april 1988 de Belgische en Duitse oudstrijders, die 48 jaar geleden in Nevele vijandelijk tegenover mekaar stonden, in een verzoenend gebaar in Nevele samen te brengen?

Dit alles begon eigenlijk voor de stichting van „Rietgaverstede” met die kleine jongen die postkaarten verzamelde...

De heer Robert Ruys, voorzitter van het „Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen” hield de feestrede.

Met de hem eigen overtuigingskracht en met donderende stem lichtte hij het museumbeleid in Vlaanderen door. Hij hield vooral een pleidooi voor het behoud en de subsidiëring van de heemkundige musea.

De heer Patrik Van de Castele, schepen van cultuur, bracht in naam van de gemeente Nevele hulde aan de heer Janssens.

En om de waardering van het gemeentebestuur voor die 25 jaar museum „Rietgaverstede” niet alleen bij woorden te laten, bood het gemeentebestuur aan de genodigden een receptie aan.

J.L.

Zaterdag 9 en zondag 10 juli 1988, uitdelen van bedevaartvaantjes te Poesele.

In de avondmis van zaterdag 9 en de hoogmis van zondag 10 juli werden te Poesele, door toedoen van de heemkundige kring weer bedevaartvaantjes van de H. Donatus uitgereikt. Het nieuwe vaantje (29,5 x 20,5 cm), in roze kleur, werd ontworpen door A. Bollaert en vertoont een fotografische afbeeld-

ing van het Donatusbeeld in de kerk. Volgende tekst staat erop vermeld: „Poesele 10 juli 1988, feestdag van de heilige Donatus”. De oplage van de vaantjes werd op 300 exemplaren gehouden waarvan er reeds 70 werden uitgereikt in de zaterdagmis en 51 in de zondagmis. Eventuele laatkomers kunnen nog terecht bij de Poeselse pastoor of in ons documentatiecentrum. Op het moment van de uitreiking der bedevaartvaantjes in de Poeselse hoogmis vertoefden we te Bad-Münstereifel waar drie eeuwen geleden de Donatusdevotie ontstond in de toenmalige Jezuïetenkerk. Deze kerk, die een goeie 400 zitplaatsen telt en tegenwoordig dienst doet als parochiekerk, zat barstensvol. Tijdens het misoffer werden Donatuskaarsen gewijd waarvan slechts enkele tientallen door de gelovigen werden meegenomen en na de mis werd er gezegend met de hoofdrelikwie van de donderheilige. Dit gebeurt niet door het kussen van de relikwie en het schenken van een kleine gift zoals bij ons, doch door handoplegging van de relikwie door de gelovige, waarbij de pastoor de bescherming van God en de heilige voor hem afsmeekt. Het overgrote deel van de aanwezige gelovigen nam aan deze zegening deel. Dit alles gebeurt echter met weinig luister vergeleken bij de Donatusvereringen die we nog in ons land kennen in Etikhove, Russeignies, Westmeerbeek en Wersbeek. Niets, buiten de grote zilveren Donatusbuste vóór het hoofdaltaar, doet nog denken aan de grote populariteit die onze donderheilige in deze gewesten ooit genoot.

A.B.

ONDER VIER OGEN MET A. JANSSENS

Onder deze titel verscheen in ons vorig nummer een lang en boeiend gesprek met Antoine Janssens. Dit artikel was de neerslag van een gesprek dat de heer Arnold Strobbe had met de conservator van het museum „Rietgaverstede”.

Het gesprek was op band opgenomen en werd achteraf uitgeschreven. Dit heeft geleid tot een paar storende luisterfouten. Bovendien ontsierden een paar zelfouten de tekst, waarvoor ons excuus.

Lees op blz. 79 gemeenteraadslid Foncke i.p.v. burgemeester Foncke,
blz. 81 Van de Kerckhove i.p.v. Van den Kercke;
blz. 82 Mietje Vereecke i.p.v. Mietje Verheecke;
blz. 83 dokter Wannyn i.p.v. dokter Wannijn;
blz. 83 onderpastoor Staels i.p.v. onderpastoor Staelens;
blz. 85 (foto) Medard De Neve i.p.v. Medard de Nevele;
blz. 89 iets ter bewaring i.p.v. iets ter bewering;
blz. 93 moet op blz. 106 afgedrukt staan.

De redactie

RIETGAVERSTEDE 25 JAAR

Het heemkundig museum Rietgaverstede te Nevele bestaat 25 jaar. Een geschikte gelegenheid om eens een bezoekje te brengen.

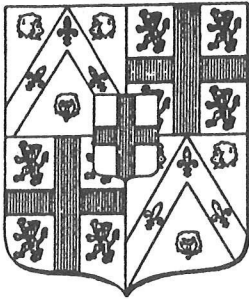
U vindt er o.m. volgende afdelingen:

- letterkunde: foto's en werken van Cyriel Buysse, Rosalie en Virginie Loveling, Aldemar Camille Van der Cruyssen, Monika Van Paemel en Basiel De Craene;
- oorlogsgeschiedenis: de gevechten te Nevele en omstreken tijdens de twee wereldoorlogen;
- plaatselijke geschiedenis: archeologische vondsten, geschiedenis van de gemeenten, oude ambachten, negentiende eeuwse keuken, klederdrachten, pronkkamer;
- verder, landbouwgereedschap, wagenhuis, neo-gotisch tabernakel, fossielen, brandweermateriaal.

Het museum is toegankelijk tussen 1 mei en 1 november, elke eerste zondag van de maand van 14 tot 18 uur.

Na telefonische afspraak (091) 71 51 66) zal conservator A. Janssens graag groepen ontvangen.

Adres A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele.

DOCUMENTATIECENTRUM

„HET LAND VAN NEVELE”

Het documentatiecentrum is gevestigd in een lokaal dat door het gemeentebestuur ter beschikking werd gesteld in het vroegere gemeentehuis van Merendree, Veldestraat 49.

Belangstellenden vinden er een uitgebreide bibliotheek met gespecialiseerde werken over het verleden van onze streek. Ook tijdschriften van andere heemkundige kringen kunnen er geraadpleegd worden. Voor stamboomvorsers bezit het documentatiecentrum een rijke bron aan informatie, nl. van 750 staten van goed van Nevele een gedetailleerde fiche met allerlei nuttige gegevens over families uit het Land van Nevele.

Iedereen, ook wie geen lid is van de heemkundige kring, kan boeken, tijdschriften en documenten ter plaatse raadplegen.

Het documentatiecentrum is elke eerste zondag van de maand open van 10.30 tot 12 uur.

INHOUD

A. JANSSENS, Het filmgebeuren te Nevele	172
A. MARTENS, Een greep uit de processen - verbaal opgemaakt te Hansbeke in de jaren 1819-1825	184
A. MARTENS, Ditjes en datjes uit Hansbeke tijdens het Hollands Bewind.	193
A. MARTENS, Boedellijst (uit 1902) van meubelen en gerief, toebehorend aan de Gemeentelijke Jongensschool van Hansbeke	200
A. MARTENS, Vier Paters-Recollecten, geboren te Merendree in de eerste helft van de 18e eeuw	203
A. MARTENS, Statuten van het Broederschap van de Zoete Naam van Jesus te Hansbeke	207
A. MARTENS, XIXe - eeuwse bidprentjesportretten van personen, geboren en/of overleden in het Land van Nevele	211
A. MARTENS, Onderpastoors te Hansbeke tijdens het Ancien Régime	219
A. MARTENS, Zusters van Sint-Vincentius a Paulo geboren in het Land van Nevele	225
A. MARTENS, Priesters uit het Land van Nevele, vermeld in „Het Martelaarsboek”	228
Voor u gelezen	235
Verslagen	236
Redachte, Onder vier ogen met A. Janssens	240

Voorzitter en voorzitter redactieraad

Jan LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 NEVELE-Merendree

Ondervoorzitter

Arnold STROBBE
Lokouter 12
9856 AALTER-Lotenhulle

Secretaris en bibliothecaris

Lieven DE RUYCK
Heistestraat 45
9840 NEVELE-Landegem

Penningmeester

André BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 NEVELE-Poesele

Bestuursleden

- I. BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Aalter-Poeke
- Y. DE VOS, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
- D. D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
- D. HEYNSSSENS, Bovenstraat 12, 9840 Landegem
- A. JANSSENS, A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele
- A. MARTENS, Spinnmolenplein 263, 9000 Gent
- M. MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
- G. SCHAECK, Vosselarestaat 16, 9840 Landegem
- J. VAN DE CASTEELE, Rodenbachstr. 74, 9910 Gent-St.-Amandsberg

